

WSPÓŁCZESNE
PROBLEMY
PRAWA PODATKOWEGO

Teoria i praktyka

Tom I

Księga jubileuszowa dedykowana

Profesorowi

BOGUMIŁOWI

BRZEZIŃSKIEMU

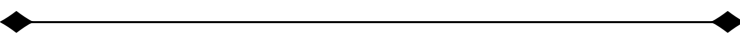

Wolters Kluwer

WSPÓŁCZESNE PROBLEMY PRAWA PODATKOWEGO

Teoria i praktyka

Tom I

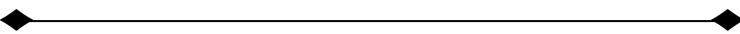

Księga jubileuszowa dedykowana

Profesorowi

BOGUMIŁOWI

BRZEZIŃSKIEMU

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

Wolters Kluwer

WARSZAWA 2019

Bejamin Borsari.

PROFESOR BOGUMIŁ BRZEZIŃSKI

Praca naukowa Profesora Bogumiła Brzezińskiego jest nierozdzielnie związana z toruńskim Uniwersytetem Mikołaja Kopernika. Tutaj studiował i tutaj rozpoczynał swoją karierę naukową, którą uwieńczył tytuł profesorski. Od 1994 r. jest również profesorem nadzwyczajnym na Uniwersytecie Jagiellońskim, jednak jego sylwetkę naukową ukształtowało toruńskie środowisko nauki prawa podatkowego.

Powstanie tego środowiska zbiegło się w czasie z początkami Uniwersytetu Mikołaja Kopernika i utworzonym w 1945 r. Wydziałem Prawno-Ekonomicznym tej uczelni wyższej. Pierwszym kierownikiem Katedry Skarbowości i Prawa Skarbowego został profesor Leon Kurowski, uczeń i doktorant przedwojennego profesora Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie Mieczysława Gutkowskiego.

Po przerwie w funkcjonowaniu wydziału w latach 1953–1958, po jego ponownym uruchomieniu kierownictwo Katedry Prawa Finansowego objął profesor Zbigniew Jaśkiewicz, łącząc to stanowisko z obowiązkami akademickimi w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Sopocie. Była to druga zmiana pokoleniowa w Katedrze. Znacząca część dorobku naukowego profesora Zbigniewa Jaśkiewicza dotyczyła problematyki prawa podatkowego. Zasadniczo dorobek podatkowy powojennej generacji profesorów był jednak skromny. Wynikało to przede wszystkim z ówczesnej degradacji samej instytucji podatku. Przyjęto, że będzie on przede wszystkim narzędziem redystrybucji dochodu sektora nieuspołecznionego do budżetu państwa. I za wzorami sowieckimi głoszono, że będzie on stopniowo – razem z instytucją państwa, którego funkcję miały przejąć samorządy – „obumierać”... Równocześnie wprowadzano inne formy redystrybucji dochodu narodowego (np. przez system dekretowanych na odpowiednim poziomie cen).

Po odejściu prof. Z. Jaśkiewicza do nowo utworzonego Uniwersytetu Gdańskiego kierownictwo toruńskiej Katedry zostało przekazane w ręce docenta Eligiusza Drgasa, a później – profesora Jana Głuchowskiego. Była to trzecia zmiana pokoleniowa. Profesor Jan Głuchowski skoncentrował się w działalności naukowej na problematyce międzynarodowego prawa podatkowego. On także wprowadził polską naukę prawa podatkowego na wody międzynarodowe, wykorzystując przede wszystkim osobiste kontakty z przedstawicielami nauki prawa podatkowego na Zachodzie.

Zatrudnienie w 1974 r. magistra Bogumiła Brzezińskiego, który przygotował pracę magisterską właśnie w Katedrze Prawa Finansowego UMK, oznaczało kolejną, czwartą zmianę pokoleniową. Ale była to nie tylko zmiana generacji, lecz także potencjału naukowego. O ile profesor Leon Kurowski był jedynym profesorem w Katedrze, zajmującym się prawem finansowym, o tyle obecnie w Toruniu tą gałęzią prawa zajmuje się nie tylko profesor Bogumił Brzeziński, lecz także profesor Marek Kalinowski oraz czworo doktorów habilitowanych, w tym troje wychowanków profesora Bogumiła Brzezińskiego, będących profesorami UMK: Agnieszka Olesińska, Wojciech Morawski, Krzysztof Lasiński-Sulecki, oraz będąca również wychowanką Profesora doktor Ewa Prejs.

* * *

Bogumił Brzeziński urodził się 9 października 1948 r. w Elblągu, w rodzinie kolejarskiej. W 1970 r. zdał egzamin wstępny na Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu i został studentem tej uczelni. Studia prawnicze ukończył z wynikiem bardzo dobrym w 1974 r. Tytuł magistra prawa uzyskał, broniąc pracy magisterskiej pt. „System finansowy zjednoczeń przedsiębiorstw przemysłowych”. Od 2 września 1974 r. został zatrudniony na stanowisku asystenta w Zakładzie Prawa Finansowego Wydziału Prawa i Administracji UMK. W latach 1977–1979 odbył aplikację sądową, zakończoną zdaniem egzaminu sędziowskiego z wynikiem bardzo dobrym. W kolejnym roku zdał egzamin na radcę prawnego; przez pewien czas wykonywał ten zawód równoległe do pracy naukowej na Uniwersytecie.

Praca doktorska zatytułowana „Rola i funkcje Sejmowej Komisji Planu Gospodarczego, Budżetu i Finansów w procesie budżetowym”, której promotorem był prof. dr hab. Jan Głuchowski, została obroniona na Wydziale Prawa i Administracji UMK w 1979 r. Opublikowano ją w Toruniu w 1982 r.

Problematyka rozprawy habilitacyjnej Bogumiła Brzezińskiego sprecyzowana została w połowie lat 80. Badania nad lokalną legislacją podatkową prowadził on zarówno w zakresie samej idei prawnych podstaw oraz form takiej działalności, jak i jej efektów w postaci publikowanych i niepublikowanych uchwał ówczesnych rad narodowych w sprawach podatkowych. Były to badania empiryczne, unikalne w tamtym czasie.

Rozprawa habilitacyjna pt. „Kompetencje prawotwórcze rad narodowych w dziedzinie podatków i opłat” (Toruń 1988) uzyskała pozytywne opinie recenzentów w osobach prof. Natalii Gajl, prof. Jana Głuchowskiego oraz prof. Wojciecha Łączkowskiego. Po przeprowadzonym kolokwium habilitacyjnym na Wydziale Prawa i Administracji UMK w Toruniu w dniu 17 kwietnia 1989 r. Rada Wydziału podjęła uchwałę w sprawie nadania Bogumiłowi Brzezińskiemu stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk prawnych.

Po zatwierdzeniu uchwały Rady Wydziału Prawa i Administracji UMK w sprawie nadania stopnia naukowego Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego mianował z dniem 9 maja 1990 r. doktora habilitowanego Bogumiła Brzezińskiego na stanowisko docenta w Zakładzie Prawa Finansowego na Wydziale Prawa i Administracji UMK. Niedługo potem – z dniem 29 listopada 1990 r. – Bogumił Brzeziński został mianowany przez Rektora UMK na stanowisko profesora nadzwyczajnego.

Tytuł naukowy profesora otrzymał na mocy postanowienia Prezydenta RP z dnia 20 listopada 1997 r. W następnym roku został mianowany na stanowisko profesora zwyczajnego w Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Dnia 23 maja 2011 r. prof. Bogumił Brzeziński otrzymał najwyższą godność akademicką – doktorat *honoris causa* Uniwersytetu Łódzkiego. Recenzentami w przewodzie o nadanie tego tytułu byli prof. zw. dr hab. Cezary Kosikowski, prof. zw. dr hab. Jerzy Małecki i prof. zw. dr hab. Marek Zirk-Sadowski. Recenzenci podkreślali imponujący dorobek naukowy i dydaktyczny Profesora, jego wiel-

ki wkład w promocję i rozwój kadr naukowych i kształcenie studentów, dostrzegli w nim kontynuatora dzieła polskich uczonych okresu międzywojennego, podkreślili znaczenie jego dokonań naukowych, w szczególności w zakresie badań nad wykładnią prawa podatkowego.

Przed uzyskaniem stopnia naukowego doktora habilitowanego Bogumił Brzeziński odbył dwukrotnie staż naukowy w Instytucie Ekonomii Wydziału Prawa Uniwersytetu w Ferrarze, kierowanym przez prof. Giorgio Stefaniego. Potem wielokrotnie przebywał w celach naukowych w International Bureau of Fiscal Documentation w Amsterdamie.

Po habilitacji zainteresowania naukowe prof. Bogumiła Brzezińskiego skoncentrowały się niemal bez reszty na problematyce podatkowej.

Dorobek piśmienniczy Profesora to około 750 opracowań, w tym ponad 600 to opracowania *stricte* naukowe (częstokroć napisane we współautorstwie z innymi osobami). W dorobku tym mieści się kilkadziesiąt monografii, podręczników i komentarzy do ustaw oraz kilkadziesiąt innych prac zamieszczonych w drukach zwartych, około 140 artykułów w czasopiśmie naukowych oraz 190 glos do wyroków sądów w sprawach podatkowych.

Badania naukowe prof. Bogumiła Brzezińskiego koncentrują się na kilku obszarach prawa podatkowego. Pierwszym z nich jest koncepcja przepisów ogólnych prawa podatkowego oraz idee kodyfikacyjne z nią związane. Był współautorem i redaktorem wielu komentarzy do ustaw zawierających przepisy ogólne prawa podatkowego – najpierw ustawy o zobowiązaniach podatkowych z 1980 r., a następnie Ordynacji podatkowej z 1997 r. Napisał kilkanaście artykułów dotyczących tej problematyki, kilkadziesiąt glos do wyroków sądów administracyjnych odnoszących się do interpretacji przepisów wspomnianych aktów prawnych. Organizował konferencje naukowe dotyczące wspomnianej problematyki i uczestniczył w takich konferencjach organizowanych przez inne ośrodki naukowe. W latach 2001–2002 brał czynny udział w pracach nad projektem nowej Ordynacji podatkowej, który jednak nie wszedł w życie.

Drugim obszarem zainteresowań naukowych Profesora jest problematyka wspólnotowego (obecnie unijnego) prawa podatkowego. Bogumił Brzeziński wraz z Janem Głuchowskim i Cezarym Kosi-

kowskim był współautorem pierwszego większego opracowania w Polsce na ten temat – książki pt. „Harmonizacja prawa podatkowego Unii Europejskiej i Polski” (Warszawa 1998). Wraz z Markiem Kalinowskim wydał książkę pt. „Europejskie prawo podatkowe w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości” (Gdańsk 2001). Było to pierwsze w polskiej literaturze przedmiotu opracowanie zwracające uwagę na znaczenie orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości (obecnie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej) przy ocenie i kształtowaniu krajowych systemów prawa podatkowego w państwach członkowskich. To ostatnie opracowanie znalazło swoje rozwinięcie we współautorским, redagowanym przez Bogumiła Brzezińskiego i Marka Kalinowskiego opracowaniu pt. „Prawo podatkowe Wspólnoty Europejskiej” (Gdańsk 2006).

Trzecim obszarem zainteresowań badawczych prof. Bogumiła Brzezińskiego jest wykładnia prawa podatkowego. Ta problematyka była podejmowana przez niego wielokrotnie w sposób wycinkowy – w artykułach, a zwłaszcza glosach do wyroków sądów administracyjnych. Doświadczenia i przemyślenia tu zebrane pozwoliły na podjęcie próby podsumowania wiedzy istniejącej w doktrynie i praktyki sądowniczej. Poprzedziły to jednak badania nad wykładnią prawa podatkowego w państwach anglosaskich, których rezultatem było wiele artykułów dotyczących tej problematyki, a następnie monografia pt. „Zasady wykładni prawa podatkowego w krajach anglosaskich” (Warszawa 2007).

Badania nad zasadami wykładni prawa podatkowego zaowocowały trzema monografiami. Pierwsza to „Szkice z wykładni prawa podatkowego” (Gdańsk 2002). Drugie opracowanie, zatytułowane „Podstawy wykładni prawa podatkowego” (Gdańsk 2008), w istotny sposób rozwija wątki treściowe zawarte w pierwszej książce, podobnie jak – będąca kontynuacją tych opracowań – trzecia publikacja pt. „Wykładnia prawa podatkowego” (Gdańsk 2013). Są to jedyne, jak dotąd, monograficzne opracowania tej problematyki w polskiej literaturze przedmiotu i jedne z nielicznych w literaturze europejskiej.

Profesor Bogumił Brzeziński uczestniczył w wielu międzynarodowych konferencjach poświęconych problematyce podatkowej, m.in. w Bolonii, Lizbonie, Wiedniu, Helsinkach, Lozannie, Leuven, Cambridge, Paryżu, Budapeszcie, Pradze, Kolonii, Casercie, Koszy-

cach, Rotterdamie, Uppsali, Mikulovie, Győr, Brnie, Stambule, Kioto i we Lwowie. Jest też autorem (współautorem) kilku raportów krajowych na konferencje międzynarodowe, dotyczących m.in. takich zagadnień, jak szkodliwa konkurencja podatkowa, podział władz w aspekcie tworzenia i stosowania prawa podatkowego oraz uniki opodatkowania.

Do czasu uzyskania statusu samodzielnego pracownika naukowego Bogumił Brzeziński prowadził standardową dla asystenta, a następnie adiunkta działalność dydaktyczną. Po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych został powołany na stanowisko adiunkta w Zakładzie Prawa Finansowego UMK. W 1991 r. Bogumiłowi Brzezińskiemu powierzono funkcję kierownika Katedry Prawa Finansów Publicznych na Wydziale Prawa i Administracji UMK, którą sprawował nieprzerwanie do 2018 r.

Na tymże wydziale pełnił rozmaite funkcje organizacyjne, m.in. przez dwie kadencje – w latach 1990–1996 – był jego prodziekanem. Powierzono mu kierownictwo zamiejscowego punktu konsultacyjnego studiów zaocznych prawa i administracji w Bydgoszczy oraz kierownictwo Podyplomowego Studium Administracji UMK. Był też – w końcu lat 80., we współpracy z dr. Jerzym Jezierskim – autorem koncepcji, a następnie organizatorem Podyplomowego Studium Prawa Podatkowego UMK. Natomiast w 1996 r. zorganizował Podyplomowe Studium Skarbowości, którego uczestnikami byli wyłącznie pracownicy aparatu podatkowego; kierował nim przez 8 lat. Był też, we współpracy z prof. Markiem Kalinowskim, współorganizatorem Podyplomowego Studium Europejskiego Prawa Podatkowego UMK. Prowadził także wykłady na studiach podyplomowych z zakresu prawa podatkowego na Uniwersytetach Mikołaja Kopernika, Łódzkim, Gdańskim i Warmińsko-Mazurskim.

Szczególne znaczenie w dorobku organizacyjnym profesora Bogumiła Brzezińskiego ma stworzenie w 2014 r. Ośrodka Studiów Fiskalnych – jednostki organizacyjnej WPiA UMK, której celem jest m.in. prowadzenie badań naukowych i organizowanie związanych z nimi konferencji naukowych. Po pięciu latach działania Ośrodek cieszy się już sporą renomą jako miejsce wymiany idei oraz poglądów nauki, praktyki i sądownictwa podatkowego. Obecnie prof. Bogumił Brzeziński pełni funkcję przewodniczącego Komitetu Ekspertów OSF.

Praca dydaktyczna prof. Bogumiła Brzezińskiego w podstawowym jej zakresie to prowadzenie wykładów i seminariów z prawa finansów publicznych oraz prawa podatkowego. Profesor Bogumił Brzeziński jako pierwszy w polskich szkołach wyższych prowadził wykłady z samodzielnego, obligatoryjnego przedmiotu kursowego „Prawo podatkowe”, do którego opracował program oraz wiele podręczników. Samodzielnie w jednym przypadku, a we współautorstwie w innych, opracował program wykładów z dziedziny wykładni prawa podatkowego, zobowiązań podatkowych oraz ze wspólnotowego prawa podatkowego. Prowadził też wykłady dla doradców podatkowych, pracowników administracji podatkowej oraz sędziów sądów administracyjnych.

Niezależnie od pracy na Wydziale Prawa i Administracji UMK, prof. Bogumił Brzeziński prowadzi też działalność naukową i dydaktyczną na innych polskich uczelniach wyższych. Od 1994 r. jest profesorem nadzwyczajnym Uniwersytetu Jagiellońskiego, na którym kierował wiele lat Katedrą Prawa Finansowego, a obecnie jest pracownikiem Zakładu Prawa Finansowego. Tutaj kontynuował dzieło tak znamienitych profesorów skarbowości, jak Julian Dunajewski, Juliusz Leo, Adam Krzyżanowski czy Karol Ostrowski.

W latach 1997–2003 był także profesorem nadzwyczajnym Uniwersytetu Łódzkiego, będąc zatrudnionym w Centrum Dokumentacji i Studiów Podatkowych. Okresowo pracował także na stanowisku profesora na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim oraz we Wszechnicy Mazurskiej w Olecku.

Profesor Bogumił Brzeziński od wielu lat prowadzi seminaria doktoranckie w zakresie prawa podatkowego. Był promotorem 24 prac doktorskich, recenzentem w 44 przewodach doktorskich i 13 habilitacyjnych. Wielokrotnie powoływany był też na recenzenta w sprawach dotyczących nadania tytułu naukowego profesora bądź powołania na stanowisko profesora nadzwyczajnego.

Profesor Bogumił Brzeziński intensywnie współpracuje ze studentkim ruchem naukowym, będąc opiekunem Koła Naukowego Prawa Podatkowego UMK oraz Koła Naukowego Prawa Podatkowego Towarzystwa Biblioteki Słuchaczy Prawa UJ. Patronuje konferencjom naukowym organizowanym przez te Koła. Jest też jurorem licznych konkursów z zakresu prawa podatkowego organizowanych dla studentów, takich jak m.in. Moneta Aurea, Eye onTax, Accreo Tax

Challenge, Tax Everest, a także konkursów organizowanych przez Centrum Dokumentacji i Studiów Podatkowych oraz międzyuczelnianego Konkursu Sądownictwa Administracyjnego.

Bogumił Brzeziński jest zaangażowany w działalność wydawniczą o charakterze naukowym. W 1992 r. rozpoczął wydawanie czasopisma „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego”, poświęconego orzecznictwu podatkowemu Naczelnego Sądu Administracyjnego, Sądu Najwyższego oraz Trybunału Konstytucyjnego i zawierające wybór orzeczeń tych sądów, a ponadto glosy do orzeczeń oraz przeglądy piśmiennictwa z dziedziny prawa podatkowego. Przez wiele lat był redaktorem naczelnym tego czasopisma, obecnie jest przewodniczącym jego Rady Naukowej. „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” odgrywał w latach 90. XX w. rolę podstawowego źródła informacji o orzecznictwie podatkowym Naczelnego Sądu Administracyjnego, znacznie wykraczając poza zakres oficjalnego wydawnictwa tego sądu. „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” pełnił tę funkcję przez pierwsze dziesięciolecie swojego istnienia. Współcześnie czasopismo zmienia swój charakter i kładzie się w nim rosnący nacisk na warstwę analityczną, co znajduje wyraz w artykułach i glosach publikowanych w coraz większej skali.

Profesor Bogumił Brzeziński był także założycielem i wieloletnim redaktorem naczelnym czasopisma „Kwartalnik Prawa Podatkowego”, wydawanego przez Centrum Dokumentacji i Studiów Podatkowych Uniwersytetu Łódzkiego. Ponadto jest też twórcą koncepcji, założycielem oraz przewodniczącym Rady Naukowej e-czasopisma „Toruński Rocznik Podatkowy”. Jest to czasopismo naukowe o zasięgu ogólnokrajowym, wydawane od 2008 r. przez WPiA UMK – pierwsze tego rodzaju przedsięwzięcie dotyczące prawa podatkowego w Polsce. Prezentuje ono zagadnienia teorii prawa podatkowego, w szczególności będące wynikiem badań prowadzonych m.in. w ramach obronionych dysertacji doktorskich. Profesor Bogumił Brzeziński jest też członkiem rad programowych miesięcznika „Monitor Podatkowy” i rocznika „Contemporary Law Review”, Wydawnictwa Taxpress, a ponadto korespondentem czasopisma wydawanego przez International Bureau of Fiscal Documentation w Amsterdamie – „European Taxation”. Był redaktorem bądź członkiem komitetów redakcyjnych wielu opracowań książkowych.

Bogumił Brzeziński jest członkiem Międzynarodowego Stowarzyszenia Podatkowego (IFA), gdzie pełnił funkcję członka Komisji Rewizyjnej Oddziału Krajowego, a także członkiem Europejskiego Stowarzyszenia Profesorów Prawa Podatkowego (EATLP), w którym w latach 2006–2008 pełnił z wyboru funkcję członka Academic Committee. Jest też członkiem Towarzystwa Naukowego w Toruniu, gdzie pełnił funkcję członka Komisji Rewizyjnej. Pełni funkcję członka Rady Fundacji Centrum Dokumentacji i Studiów Podatkowych Uniwersytetu Łódzkiego. Jest przewodniczącym Rady Naukowej Stowarzyszenia Doktorantów i Doktorów Prawa Podatkowego. Jest członkiem Centrum Informacji i Organizacji Badań Finansów Publicznych i Prawa Podatkowego Krajów Europy Środkowej i Wschodniej.

Z działalności prof. B. Brzezińskiego innej niż ściśle naukowa wskazać warto w szczególności działalność opiniodawczą, prowadzoną przede wszystkim na potrzeby procesu legislacyjnego oraz na potrzeby praktyki podatkowej. Napisał kilkadziesiąt opinii o projektach ustaw dla potrzeb Sejmu oraz Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, Ministerstwa Finansów i Naczelnego Sądu Administracyjnego, a wcześniej także dla Rady Legislacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów. Był członkiem zespołu problemowego Rady Legislacyjnej VI kadencji Sejmu. Od 15 maja 2017 r. jest członkiem Kolegium Najwyższej Izby Kontroli.

W 1991 r. prof. Bogumił Brzeziński został powołany przez Ministra Sprawiedliwości w skład Komisji Reformy Prawa Karnego – Zespołu ds. Prawa Karnego Skarbowego. Był też przewodniczącym Rady Konsultacyjnej Prawa Podatkowego przy Ministrze Finansów, członkiem Społecznej Rady Skarbowości przy Ministrze Finansów oraz Państwowej Komisji Egzaminacyjnej do Spraw Doradztwa Podatkowego trzech pierwszych jej kadencji; jest też członkiem tej Komisji w kadencji bieżącej. Współpraca z korporacją doradców podatkowych wyraża się m.in. w uczestnictwie w Radzie Naukowej przy Krajowej Izbie Doradców Podatkowych oraz członkostwie w Radzie Naukowej Biuletynu Krajowej Izby Doradców Podatkowych.

W przeszłości pełnił też rozmaite funkcje społeczne, będąc m.in. przewodniczącym Rady Fundacji Odnowy Zabytków miasta Torunia oraz przewodniczącym Stałego Sądu Polubownego przy Iz-

bie Przemysłowo-Handlowej w Toruniu. Był członkiem Rady Nadzorczej spółki giełdowej Apator S.A.

Odznaczony jest Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski oraz Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Medalem „Za zasługi dla rozwoju Uczelni”, Medalem „Za zasługi dla Wydziału Prawa i Administracji UMK”, Medalem „Za zasługi dla Uniwersytetu Łódzkiego” oraz odznaką honorową „Za szczególne zasługi dla Krajowej Rady Doradztwa Podatkowego”. Posiada też Srebrną Odznakę Akademickiego Związku Sportowego, Srebrną Odznakę Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego oraz Złotą Odznakę Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierowania.

* * *

Profesor jest naukowcem i myślicielem największego formatu. To uczony w najpełniejszym znaczeniu tego słowa.

Ma imponujący dorobek naukowy i dydaktyczny. Uznanie otacza go nie tylko w Polsce. Jest powszechnie znany i ceniony w środowisku nauki prawa podatkowego w Europie.

Jest badaczem i znawcą literatury naukowej z zakresu prawa podatkowego. Zaznajomił się chyba ze wszystkim, co w Polsce naukowo napisano o podatkach. Anglosaska literatura podatkowa nie ma przed nim tajemnic. Obszerność biblioteki z tego zakresu, jaką Profesor zgromadził, może zadziwić. Przeczytał i przemyślał prawdopodobnie wszystko, co – godne uwagi – w tej dziedzinie powstało. I niestrudzenie czyta i gromadzi nadal... Jest na bieżąco z nurtami obecnymi na świecie w literaturze podatkowej. Przybliżył polskiemu czytelnikowi – nie tylko studentowi – dorobek światowej nauki. Wniósł do polskiego myślenia o podatkach wiele wartościowych idei obecnych – dawniej lub współcześnie – w naukowej refleksji w innych państwach. Pokazuje ewolucję, jaką w ostatnich latach przeszły podatki i nauka o podatkach na świecie, dostarczając polskiemu słuchaczowi czy czytelnikowi cennych spostrzeżeń, trafnych wniosków i przenikliwych refleksji.

Profesor jest też wytrwałym i wytrawnym komentatorem zastanego dorobku naukowego. Rzadki to dziś zapał, aby swoją pracę postrzegać jako kontynuację wysiłków, które wcześniej zapoczątko-

wał ktoś inny. Nieczęsta to dziś umiejętność, aby dawniejsze wysiłki podjęte przez kogo innego dostrzec, zgłębić, wydobyć z nich to, co wartościowe, docenić, skomentować, polemizować lub choćby odnotować. Profesor dostrzega i uwzględnia dorobek innych współczesnych autorów i swoimi publikacjami wpisuje się w dyskurs naukowy. Dzięki takim osobom jak prof. Brzeziński dyskurs naukowy ma szansę przetrwać jako zjawisko. W czasach, kiedy wszyscy przede wszystkim piszą, Profesor należy do tych, którzy także czytają i podejmują wymianę myśli.

Co najważniejsze jednak, Profesor jest twórcą. Słowem pisanim i mówionym odciska bardzo głęboki ślad w polskiej nauce i w myśleniu o podatkach. Gdyby z polskiej literatury na chwilę odjąć to, co już napisał, i gdyby zapomnieć na chwilę o wszystkich jego wystąpieniach na konferencjach, wykładach, szkoleniach i prelekcjach – to stałoby się od razu jasne, jak istotny jest to wkład. Bez tego wszystkiego znajdowalibyśmy się teraz gdzieś na peryferiach wiedzy podatkowej.

Profesor jest niezastąpiony jako badacz i komentator orzecznictwa podatkowego. Jego glosy są tak rozpoznawalne, że nie potrzebują podpisu. Za ich polemiczną, niekiedy lekką formą kryje się jednak zawsze głęboka treść.

Przeogromny dorobek piśmienniczy prof. Brzezińskiego jest odzwierciedleniem jego naukowej drogi i zainteresowań, które z jednej strony podążały w ślad za prawodawcą i za orzecznictwem, a z drugiej – są wyrazem pogłębionej refleksji nad istotą zachodzących zjawisk, poszukiwania rozwiązań, wskazywania prawidłowości, stawiania pytań. Spośród wielu dokonań Profesora nie można tu nie wspomnieć o wydanej ostatnio monografii „Podatki i prawo podatkowe. Zagadnienia teorii i praktyki” (Toruń 2017). Kiedyś o tej książce będzie się mówić „dzieło”. To nie jest kompendium wiedzy o podatkach. To coś znacznie więcej. Profesor zawarł w tej książce syntezę współczesnej wiedzy na temat podatków i prawa podatkowego, zaprezentował własną głęboką refleksję na temat każdego chyba istotnego zagadnienia należącego do tego obszaru. Ta książka pokazuje, uczy i daje do myślenia. Ten, kto ją zgłębi, ma dużą szansę zrozumieć podatki. A zrozumieć podatki to coś więcej niż się ich nauczyć.

Profesor ma ogromny autorytet. Zbudował go sam, jakby mimochodem i niechcący, bez fanfar, w ciszy gabinetu, po prostu robiąc swoje. Nie szermuje wielkimi słowami i nie wypisuje haseł na sztandarach. Mogłoby się wydawać, że nie niesie żadnego sztandaru, ale to nieprawda – w rzeczywistości niestrudzenie krzewi prawniczą i prawną przyzwoitość, zdrowy rozsądek i wartości. Jego przenikliwość i dalekowzroczność budzą podziw. Jest odkrywcy, twórczy i inspirujący.

Profesor nie przyłącza się do żadnych chórów – to, co mówi i pisze, jest jego własne, oryginalne, nierzadko sprzeczne z powszechnie podzielanymi osądami. Najczęściej w końcu i tak wszyscy (lub prawie wszyscy...) przekonują się, że to on miał rację.

Profesor mówi niewiele; wątpliwe, czy kiedykolwiek zabrał głos niepytany. Ale zawsze warto go pytać!

Zainteresowania i zamiłowania Profesora dalece wykraczają poza naukę, dlatego – mimo naukowego charakteru tej Księgi – nie można tu pominąć, że jest znawcą gotyku oraz miłośnikiem secesji i art déco (a może odwrotnie...?). Był licencjonowanym przewodnikiem po Toruniu i oprowadził niejedną wycieczkę. Zna się na malarstwie i sam też maluje. Z zapałem zwiedza galerie sztuki, zwłaszcza malarstwa. Ceni szkło artystyczne. Dużo słucha muzyki i zna się na niej, a nawet sam trochę grał. Zdecydowanie lubi to, co piękne (i smaczne), ale zwyczajność przyjmuje ze zrozumieniem. Jak mało kto, dostrzega i docenia wysiłki innych, choć nie zawsze entuzjastycznie to komunikuje. Cechuje go autentyczny stoicyzm, lecz nie obojętność.

Z dumą podkreśla swoje ekonomiczne średnie wykształcenie (i regularnie spotyka się z Koleżankami i Kolegami z elbląskiej szkolnej ławy). Rozumie rachunkowość i potrafi prowadzić księgi rachunkowe.

Nie można nie wspomnieć, że Profesor więcej niż rekreacyjnie jeździ na rowerze. Z zapałem i sukcesami zbiera grzyby. Jest wytrawnym piechurkiem, dwie nogi zawsze i wszędzie przedkłada nad cztery koła. Przemieszcza się najchętniej koleją. Ma własny system zwiedzania nowych miejsc – niestrudzenie przemierza ulice i uliczki, zagląda na podwórka, dociekliwie penetruje zwłaszcza rynki i bazary. Chodzi własnymi drogami.

Siatkarska wytrwałość Profesora (zdobył z drużyną mistrzostwo Polski uniwersytetów – Kraków 1976) ustąpiła niedawno nie pod na-

porem logiki dziejów, lecz załamała się na skutek tego, że koleżeński zespół – wyeksmitowany z sali na toruńskich Bielanach – przeniósł się grać daleko na drugą stronę Wisły...

Ta Księga powstała, aby uczcić jubileusz 45-lecia pracy naukowej Profesora Bogumiła Brzezińskiego. Dziękujemy za już i prosimy o jeszcze!

Przewodniczący
Komitetu Redakcyjnego
Prof. zw. dr hab. Jan Głuchowski

Członkowie
Komitetu Redakcyjnego
Prof. zw. dr hab. Marek Kalinowski
Prof. dr hab. Adam Nita
Dr hab. Krzysztof Lasiński-Sulecki,
prof. UMK
Dr hab. Wojciech Morawski,
prof. UMK
Dr hab. Agnieszka Olesińska,
prof. UMK

BOGUMIŁ BRZEZIŃSKI
— PROMOTOR PRAC DOKTORSKICH

- Grażyna Adaszekiewicz, *Środki dowodowe w polskim postępowaniu podatkowym* (1996)
- Wojciech Maruchin, *Podatek od towarów i usług na tle zasad opodatkowania wartości dodanej w Unii Europejskiej. Studium prawnoporównawcze* (1998)
- Agnieszka Olesińska, *Odpowiedzialność osób trzecich za zobowiązania podatkowe podatnika* (1999)
- Adam Biegalski, *Polska jurysdykcja podatkowa* (2000)
- Wojciech Morawski, *Ulgi i zwolnienia w prawie podatkowym* (2001)
- Ireneusz Korczyński, *Podatkowoprprawne aspekty umów nienazwanych* (2003)
- Jowita Pustuł, *Podatkowoprprawne aspekty przekształcenia, przejęcia, połączenia i podziału spółek kapitałowych* (2003)
- Janusz Orłowski, *Uznanie administracyjne w prawie podatkowym* (2004)
- Adam Zalański, *Zakaz dyskryminacji w sferze podatków bezpośrednich w prawie podatkowym Wspólnoty Europejskiej* (2005)
- Krzysztof Lasiński-Sulecki, *Prawna regulacja akcyzy we wspólnotowym prawie europejskim na tle teorii opodatkowania konsumpcji* (2006)
- Joanna Rusek, *Instytucja płatnika w prawie polskim* (2006)
- Mariusz Sobuś, *Reformy opodatkowania dochodów w Stanach Zjednoczonych* (2006)
- Karolina Karpus, *Prawne aspekty międzynarodowej konkurencji podatkowej* (2007)
- Ewa Prejs, *Harmonizacja zasad opodatkowania dochodu spółek we Wspólnocie Europejskiej* (2007)
- Bożena Szczurek, *Koncepcja ochrony praw podatnika. Geneza, rozwój, perspektywy* (2007)
- Adam Kucharski, *Działanie materialnego prawa podatkowego w czasie* (2009)
- Paweł Majka, *Sankcje w prawie podatkowym* (2009)
- Agnieszka Leszczyńska-Rydlewska, *Prawa podatnika i ich ochrona w systemie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka* (2011)

- Izabela Andrzejewska-Czernek, *Wykładnia prawa podatkowego Unii Europejskiej* (2012)
- Hanna Filipczyk, *Postulat pewności prawa w wykładni operatywnej prawa podatkowego* (2012)
- Agnieszka Franczak, *Idea ograniczonego władztwa podatkowego samorządu terytorialnego i jej odzwierciedlenie w polskim prawie podatkowym* (2017)
- Grzegorz Klarkowski, *Materialnoprawne podstawy wznowienia postępowania podatkowego* (2017)
- Paweł Mikuła, *Obowiązki instrumentalne w prawie podatkowym* (2018)
- Marcin Rymaszewski, *Dowód z przesłuchania na tle systemu środków dowodowych procedury podatkowej* (2018)

BIBLIOGRAFIA DOROBKU NAUKOWEGO 1976–2018

I. Książki oraz udział w pracach zbiorowych

- Organizacyjno-prawne zagadnienia bankowości* (praca zbiorowa), Toruń 1980, rozdz. IV, s. 97–110
- Problemy teorii i funkcjonowania prawnofinansowych instrumentów w zakresie ochrony środowiska*, Bydgoszcz–Kołobrzeg 1980, ss. 24 (współaut. J. Jeziński)
- Rola i funkcje Sejmowej Komisji Planu Gospodarczego, Budżetu i Finansów w procesie budżetowym*, Toruń 1982, ss. 153
- Prawo podatkowe* (praca zbiorowa), Toruń 1983, rozdz. II, § 7–11, s. 30–55, rozdz. IV, V, VI, s. 66–109
- Opodatkowanie spadków i darowizn*, Warszawa 1986, ss. 78 (współaut. J. Jeziński)
- Zarys prawa finansowego* (praca zbiorowa), Toruń 1986, rozdz. II, § 6, s. 52–69, rozdz. III, § 4, pkt a, s. 103–107, § 7–11, s. 156–191, rozdz. V, § 11–2, s. 221–232
- Wpływ rad narodowych na prawny kształt źródeł ich dochodów* [w:] *Aktualne problemy systemu finansowego rad narodowych*, Toruń 1987, s. 60–78
- Zagadnienia racjonalizacji terenowych wydatków budżetowych* [w:] *Aktualne problemy systemu finansowego rad narodowych*, Toruń 1987, s. 79–94 (współaut. J. Jeziński)
- Podatek rolny*, Warszawa–Poznań 1988, ss. 100
- Zobowiązania podatkowe* [w:] *Raport o stanie prawa finansowego i pożądanym kierunkach jego rozwoju*, Rada Legislacyjna, Warszawa 1988, s. 108–114 (współaut. J. Jeziński)
- Kompetencje prawotwórcze rad narodowych w dziedzinie podatków i opłat*, Toruń 1989, ss. 202
- Zobowiązania podatkowe. Ustawa o zobowiązaniach podatkowych i przepisy wykonawcze. Teksty – Orzecznictwo – Komentarz*, Toruń 1990, ss. 75 (współaut. M. Kalinowski, J. Ratowski)

- Elementy uznania administracyjnego, wyboru i porozumienia w polskim prawie podatkowym* [w:] *Studia Podatkowe*, Toruń 1991, s. 7–41
- Komentarz do ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych*, Toruń 1991, ss. 188 (współaut. M. Kalinowski)
- Podatek dochodowy od osób prawnych. Ustawa. Przepisy wykonawcze. Komentarz*, Toruń 1991, ss. 122 (współaut. M. Kalinowski)
- Porezi i njihov utjecaj na rad stranih poduzeća u Narodnoj Republici Poljskoj* [w:] *Fiskalni sistemi u prelaznom razdoblju*, red. B. Jelcic, Zagrzeb 1991, s. 177–181 (współaut. A. Drwiłło, J. Gliniecka, J. Głuchowski)
- Pozycja rodziny w polskim prawie podatkowym* [w:] *Studia Podatkowe*, Toruń 1991, s. 81–120 (współaut. J. Jezierski)
- System opodatkowania spółek z udziałem podmiotów zagranicznych w Polsce* [w:] *Opodatkowanie przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego* (praca zbiorowa), Toruń 1991, s. 85–105
- Zobowiązania podatkowe. Przepisy ogólne. Procedura. Egzekucja*, Szczecin 1991, ss. 188 (współaut. M. Kalinowski)
- Podatek dochodowy od osób prawnych. Komentarz do ustawy*, Toruń 1992, ss. 126 (współaut. M. Kalinowski)
- Powszechny podatek dochodowy. Komentarz do przepisów*, Szczecin 1992, ss. 181 (współaut. M. Kalinowski)
- Odpowiedzialność podatnika, płatnika i inkasenta w polskim prawie podatkowym*, Toruń 1993, ss. 34
- Prawo podatkowe*, red. J. Głuchowski, Toruń 1993, cz. II, pkt 8, s. 31–36, cz. II pkt 1, 3–9, s. 37–39, 43–60, cz. III, pkt 1, 4, 6, 8–12, s. 67–77, 96–98, 105–106, 109–123
- Prawo podatkowe. Zarys wykładu*, Toruń 1993, ss. 181
- Ustawa o zobowiązaniach podatkowych. Komentarz*, Toruń 1993, ss. 250 (współaut. M. Kalinowski, A. Olesińska)
- Ustawa o zobowiązaniach podatkowych. Komentarz*, Toruń 1993, wydanie II uzupełnione, ss. 250 (współaut. M. Kalinowski, A. Olesińska)
- Ustawa o zobowiązaniach podatkowych. Komentarz*, Toruń 1993, wydanie III poprawione i uzupełnione, ss. 292 (współaut. M. Kalinowski, A. Olesińska)
- Zobowiązania podatkowe w świetle orzecznictwa sądów*, Toruń 1993, ss. 93
- Podatek od nieruchomości w orzecznictwie sądów*, Toruń 1994, ss. 55 (współaut. M. Kalinowski)
- Ustawa o zobowiązaniach podatkowych* (wprowadzenie do wyboru tekstów), Warszawa 1994, s. VII–XXIII
- Podatek dochodowy od osób prawnych. Komentarz*, Warszawa 1995, ss. 249 (współaut. M. Kalinowski)

- Prawo podatkowe. Zarys wykładu*, Toruń 1995, wydanie II poprawione, ss. 181
- Zarys prawa finansów publicznych*, Toruń 1995, ss. 143
- Zobowiązania podatkowe. Komentarz do ustawy*, Toruń 1995, wydanie IV poprawione i uzupełnione, ss. 318 (współaut. M. Kalinowski, A. Oleśńska)
- Anglosaskie doktryny orzecznicze a unikanie opodatkowania*, Toruń 1996, ss. 106
- Podatek dochodowy od osób fizycznych. Komentarz*, Toruń 1996, ss. 303 (współaut. M. Kalinowski)
- Podatek dochodowy od osób prawnych. Komentarz*, Warszawa 1996, wydanie II uzupełnione, ss. 249 (współaut. M. Kalinowski)
- Prawo finansowe*, red. W. Wójtowicz, Warszawa 1996, rozdz. IX–XII, XIII, XIV–XV
- Przesłanki reformy procesu tworzenia prawa podatkowego*, „Przegląd Legislacyjny” 1996/3, s. 40–42
- Zagadnienia wykładni prawa podatkowego na tle dyskusyjnych problemów interpretacji przepisów ustawy o zobowiązaniach podatkowych [w:] Podatki w orzecznictwie sądowym*, Warszawa 1996, s. 89–98
- Zobowiązania podatkowe. Komentarz do ustawy*, Toruń 1996, wydanie V poprawione i uzupełnione, ss. 318 (współaut. M. Kalinowski, A. Oleśńska)
- Harmonizacja polskiego prawa podatkowego z prawem Wspólnot Europejskich (perspektywy, zagrożenia, warunki) [w:] Polska w Unii Europejskiej. Perspektywy, warunki, szanse i zagrożenia*, red. C. Mik, Toruń 1997, s. 139–148 (współaut. J. Głuchowski, C. Kosikowski)
- Ustawa o zobowiązaniach podatkowych (wprowadzenie do wyboru tekstów)*, Warszawa 1997, ss. VII–XXVI
- Analogia legis a przepisy ogólne prawa podatkowego [w:] Księga pamiątkowa ku czci Profesora Apoloniusza Kosteckiego. Studia z dziedziny prawa podatkowego*, Toruń 1998, s. 21–32
- Harmonizacja prawa podatkowego Unii Europejskiej i Polski*, Warszawa 1998, ss. 314 (współaut. J. Głuchowski, C. Kosikowski)
- Pozycja prawna płatnika w świetle przepisów Ordynacji podatkowej [w:] Księga Pamiątkowa ku czci docenta Eligiusza Drgasa. Studia z zakresu Ordynacji podatkowej*, Toruń 1998, s. 11–41
- Zarys prawa finansów publicznych*, Toruń 1998, ss. 216
- O idei uproszczenia prawa podatkowego [w:] Konstytucja, ustrój, system finansowy państwa. Księga pamiątkowa ku czci Prof. Natalii Gajl*, Warszawa 1999, s. 333–344

- Ordynacja podatkowa. Komentarz. Zobowiązania podatkowe*, Toruń 1999, ss. 493 (współaut. M. Kalinowski, A. Olesińska)
- Ordynacja podatkowa – postępowanie*, Gdańsk 1999, ss. 283 (współaut. M. Kalinowski, M. Masternak)
- Ordynacja podatkowa – zobowiązania podatkowe*, Gdańsk 1999, ss. 172 (współaut. M. Kalinowski, W. Morawski)
- Podstawowe pojęcia Ordynacji podatkowej* [w:] *Ordynacja podatkowa. Studia*, red. B. Brzeziński, C. Kosikowski, Łódź–Toruń 1999, s. 67–84
- Prawo finansów publicznych*, Toruń 1999, ss. 338 (współaut. W. Matuszewski, W. Morawski, A. Olesińska)
- Prawo podatkowe*, Toruń 1999, ss. 331
- Prawo finansowe jako gałąź prawa – wątpliwości i nowe tendencje* [w:] *Prawo finansowe i nauka prawa finansowego na przełomie wieków*, red. A. Kosteki, Kraków 2000, s. 357–361
- Prawo podatkowe*, Toruń 2000, ss. 394
- Status podatkowoprawny komornika sądowego (wybrane zagadnienia)* (współaut. W. Morawski) [w:] *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych i egzekucji*, red. K. Lubiński, Sopot 2000, s. 29–50
- Europejskie prawo podatkowe w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości*, Gdańsk 2001, ss. 211 (współaut. M. Kalinowski)
- Ordynacja podatkowa. Zobowiązania. Postępowanie*, Gdańsk 2001, ss. 422 (współaut. M. Kalinowski, M. Masternak, W. Morawski)
- Prawo finansów publicznych*, Toruń 2001, s. 350 (współaut. W. Matuszewski, W. Morawski, A. Olesińska)
- Prawo podatkowe. Część szczegółowa*, Toruń 2001, ss. 408 (współaut. A. Olesińska)
- Reforma systemu podatkowego i prawa podatkowego w Polsce w latach 90. XX wieku* (współaut. M. Kalinowski) [w:] *Przemiany polskiego prawa (1989–1999)*, „*Studia Iuridica Toruniensia*” 2001, s. 113–130
- Uwagi o znaczeniu definicji w prawie podatkowym* [w:] *Księga jubileuszowa Profesora Marka Mazurkiewicza. Studia z dziedziny prawa finansowego, prawa konstytucyjnego i ochrony środowiska*, Wrocław 2001, s. 223–234
- Wstęp do nauki prawa podatkowego*, Toruń 2001, ss. 203
- Ewolucja strategii interpretacji ustaw podatkowych w orzecznictwie Sądu Najwyższego Kanady* [w:] *Regulacje prawno-podatkowe i rozwiązania finansowe. Księga Jubileuszowa Profesora Jana Głuchowskiego*, Toruń 2002, s. 267–284
- Ordynacja podatkowa. Komentarz*, Toruń 2002, ss. 952 (współaut. M. Kalinowski, M. Masternak, A. Olesińska)

- Poglądy sędziego Antonina Scalii na wykładnię prawa i ich odbiór w amerykańskiej doktrynie prawniczej* [w:] *Przemiany doktrynalne i systemowe prawa publicznego. Studia dedykowane Profesorowi Wincentemu Bednarkowi*, Olsztyn 2002, s. 58–62
- Szkice z wykładni prawa podatkowego*, Gdańsk 2002, ss. 101
- Komentarz do Ordynacji podatkowej*, Gdańsk 2003, ss. 454 (współaut. M. Kalinowski, W. Morawski, M. Masternak)
- L'influence du droit communautaire sur le processus de modification du régime polonais de l'impôt sur le revenu des personnes morales* [w:] *Influence du droit communautaire sur le droit interne*, Warszawa 2003, s. 328–339 (współaut. E. Prejs)
- Podatek od towarów i usług w orzecznictwie Sądu Najwyższego* [w:] *Podatek od towarów i usług. Studia*, red. B. Brzeziński, Rzeszów 2003, s. 33–58
- Prawo finansów publicznych*, Toruń 2003, ss. 347 (współaut. W. Matuszewski, W. Morawski, A. Olesińska)
- Rozstrzygnięcie wątpliwości na korzyść podatnika jako zasada wykładni prawa podatkowego. Próba analizy* [w:] *Ex iniuria non oritur ius. Księga ku czci profesora Wojciecha Łączkowskiego*, Poznań 2003, s. 251–259
- Tax Competition in Europe, National Report: Poland* [w:] *Tax Competition in Europe*, red. W. Schön, IBFD Amsterdam 2003, s. 379–408 (współaut. T. Kardach, Z. Wójcik)
- Wpływ regulacji wspólnotowych na proces zmian polskiego podatku dochodowego od osób prawnych* [w:] *Wpływ prawa wspólnotowego (Unii Europejskiej) na prawo wewnętrzne. Przykład Francji i Polski*, Warszawa 2003, s. 309–320 (współaut. E. Prejs)
- Wstęp do nauki prawa podatkowego*, Toruń 2003, ss. 258
- O znaczeniu dyscypliny metodologicznej w nauce prawa podatkowego* [w:] *Ius et lex. Księga pamiątkowa Profesora Andrzeja Kabata*, Olsztyn 2004, s. 73–81
- Prawo podatkowe między Scyllą kazuistyki a Charybdą ogólności przepisów* [w:] *Doctrina multiplex, veritas una. Księga Jubileuszowa ofiarowana Profesorowi Mariuszowi Kulickiemu*, Toruń 2004, s. 551–558
- Uwagi o treści i zakresie pojęcia „procedura podatkowa”* [w:] *Procedura administracyjna wobec wyzwań współczesności*, Łódź 2004, s. 55–61 (współaut. W. Nykiel)
- Zasada niedyskryminacji w europejskim prawie podatkowym. Sprawa Gilly i aktualne kierunki orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości* [w:] *Europejskie prawo podatkowe. Wybór opracowań*, Łódź 2004, s. 65–94

- Instytucja wiążących interpretacji w Ordynacji podatkowej* [w:] *Procedury podatkowe – gwarancje procesowe czy instrument fiskalizmu?*, Warszawa 2005, s. 1–8 (współaut. M. Masternak)
- Intencjonalizm jako koncepcja wykładni prawa i jego krytyka w Stanach Zjednoczonych Ameryki* [w:] *W kręgu prawa podatkowego i finansów publicznych. Księga dedykowana profesorowi Cezaremu Kosikowskiemu*, Lublin 2005, s. 57–66
- O potrzebie sformułowania sądowej strategii interpretacji ustaw podatkowych [w:] *Sądownictwo administracyjne gwarantem wolności i praw obywatelskich 1980–2005*, Warszawa 2005, s. 44–58
- O zagadnieniu delimitacji norm materialnoprawnych i proceduralnych w prawie podatkowym [w:] *Ius Suum Quique. Studia prawnofinansowe. Księga Jubileuszowa dedykowana Profesorowi Wacławowi Goronowskiemu*, Warszawa 2005, s. 107–114
- Prawo do odliczenia podatku naliczonego w podatku od towarów i usług w związku z nabyciem pojazdu samochodowego w świetle klauzuli standstill* [w:] *Podmioty administracji publicznej i prawne formy ich działania. Studia i materiały z Konferencji Naukowej poświęconej Jubileuszowi 80-tych urodzin Profesora Eugeniusza Ochendowskiego*, Toruń 2005, s. 89–99 (współaut. M. Kalinowski)
- Prawo podatkowe Wspólnoty Europejskiej*, Gdańsk 2005, ss. 260 (współaut. M. Kalinowski)
- Ordynacja podatkowa. Komentarz praktyczny*, Gdańsk 2006, ss. 369 (współaut. M. Kalinowski, M. Masternak, W. Morawski)
- Prawo finansów publicznych*, Toruń 2006, ss. 356 (współaut. W. Matuszewski, W. Morawski, A. Olesińska, A. Zalasiński)
- Prawo podatkowe Wspólnoty Europejskiej*, red. B. Brzeziński, M. Kalinowski, Gdańsk 2006, ss. 287 (współaut. K. Lasiński-Sulecki, M. Kalinowski, E. Prejs, A. Zalasiński)
- Recenzja części I [w:] L. Etel, C. Kosikowski, E. Ruśkowski, *Kontrola tworzenia i stosowania prawa podatkowego pod rządami Konstytucji RP*, Warszawa 2006, s. 70–80
- Ordynacja podatkowa. Komentarz*, t. 1, Toruń 2007, ss. 800 (współaut. M. Kalinowski, A. Olesińska, M. Masternak, J. Orłowski)
- Ordynacja podatkowa. Komentarz*, t. 2, Toruń 2007, ss. 850 (współaut. M. Kalinowski, A. Olesińska, M. Masternak, J. Orłowski)
- Zasady wykładni prawa podatkowego w krajach anglosaskich*, Warszawa 2007, ss. 175
- O zasięgu definicji zawartych w Ordynacji podatkowej [w:] *Ordynacja podatkowa w teorii i praktyce*, Białystok 2008, s. 30–39

- Ordynacja podatkowa. Komentarz praktyczny*, Gdańsk 2008, ss. 395 (współaut. M. Kalinowski, K. Lasiński-Sulecki, M. Masternak, W. Morawski)
- Podstawy wykładni prawa podatkowego*, Gdańsk 2008, ss. 172
- Prawo finansów publicznych*, Toruń 2008, ss. 356 (współaut. K. Lasiński-Sulecki, W. Matuszewski, W. Morawski, A. Olesińska, A. Zalański)
- Wprowadzenie do prawa podatkowego*, Toruń 2008, ss. 348
- Ekonomiczne aspekty funkcjonowania systemu prawa podatkowego* [w:] *Prawo podatkowe. Teoria. Instytucje. Funkcjonowanie*, red. B. Brzeziński, Toruń 2009, s. 535–549
- Human Rights Act (1998) jako instrument ochrony praw podatnika w Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej* [w:] *Księga pamiątkowa ku czci Profesora Jana Białocerkiewicza*, Toruń 2009, s. 65–79
- Informacje i dokumentacja w prawie podatkowym* [w:] *Prawo podatkowe. Teoria. Instytucje. Funkcjonowanie*, red. B. Brzeziński, Toruń 2009, s. 295–305
- Klauzula normatywna zapobiegania unikaniu opodatkowania* [w:] *Prawo podatkowe. Teoria. Instytucje. Funkcjonowanie*, red. B. Brzeziński, Toruń 2009, s. 287–294 (współaut. A. Olesińska)
- Norma prawa podatkowego* [w:] *Prawo podatkowe. Teoria. Instytucje. Funkcjonowanie*, red. B. Brzeziński, Toruń 2009, s. 21–28
- Ordynacja podatkowa w świetle kryteriów oceny jakości aktów normatywnych* [w:] *Ordynacja podatkowa. Wokół nowelizacji*, red. R. Dowgier, Białystok 2009, s. 17–29
- Prawo podatkowe a prawo cywilne* [w:] *Prawo podatkowe. Teoria. Instytucje. Funkcjonowanie*, red. B. Brzeziński, Toruń 2009, s. 391–413
- Reformy podatkowe – teoria i doświadczenia polskie* [w:] *Systemowa reforma podatków dochodowych*, Warszawa 2009, s. 3–11
- Reformy podatków i prawa podatkowego* [w:] *Prawo podatkowe. Teoria. Instytucje. Funkcjonowanie*, red. B. Brzeziński, Toruń 2009, s. 189–205
- Taxpayers' Rights: Some Theoretical Issues* [w:] *Protection of Taxpayer's Rights. European, International and Domestic Tax Law Perspective*, red. W. Nykiel, M. Sęk, Warszawa 2009, s. 21–32
- Uproszczenie prawa podatkowego* [w:] *Prawo podatkowe. Teoria. Instytucje. Funkcjonowanie*, red. B. Brzeziński, Toruń 2009, s. 207–212
- Uwagi o przydatności koncepcji wykorzystania tak zwanej struktury głębokiej prawa podatkowego do interpretacji jego przepisów – przypadek opodatkowania budowlą podatkiem od nieruchomości* [w:] *Księga Jubileuszowa profesora Stanisława Jędrzejewskiego*, Toruń 2009, s. 113–129

- Wprowadzenie podatku dochodowego w 1799 r. w Wielkiej Brytanii* [w:] *Świat, Europa, mała ojczyzna. Studia ofiarowane profesorowi Stanisławowi Grodzkiemu w 80-lecie urodzin*, red. M. Małecki, Bielsko-Biała 2009, s. 167–174
- Wykładnia prawa podatkowego* [w:] *Prawo podatkowe. Teoria. Instytucje. Funkcjonowanie*, red. B. Brzeziński, Toruń 2009, s. 415–453
- Zasady ogólne prawa podatkowego* [w:] *Prawo podatkowe. Teoria. Instytucje. Funkcjonowanie*, red. B. Brzeziński, Toruń 2009, s. 135–145 (współaut. W. Nykiel)
- Corporate Tax Avoidance under Polish Tax law* [w:] *Raports Polonais, XVIIIth International Congress of Comparative Law, Washington, 25.VII–1.VIII.2010*, Łódź 2010, s. 291–301 (współaut. K. Lasiński-Sulecki)
- Pepper v. Hart [1992] czyli historia pewnego wyroku Izby Lordów* [w:] *Daniny publiczne. Prawo finansowe wobec wyzwań XXI wieku*, red. A. Dobaczewska, E. Juchniewicz, T. Sowiński, Warszawa 2010, s. 29–38
- Poborcy podatkowi i dzierżawcy podatków w starożytności* [w:] *W świecie finansów i prawa finansowego. Działalność dydaktyczna profesora Jana Głuchowskiego*, Toruń 2010, s. 73–79
- Prawo finansów publicznych*, Toruń 2010, ss. 356 (współaut. M. Kalinowski, K. Lasiński-Sulecki, W. Matuszewski, W. Morawski, A. Olesińska, A. Zalański)
- Uwagi o podatku z 1183 roku w Królestwie Jerozolimskim* [w:] *Vetera notis augere. Studia i prace dedykowane Profesorowi Waclawowi Uruszczakowi*, t. 1, Kraków 2010, s. 29–33
- Wykładnia prawa podatkowego* [w:] *System Prawa Finansowego*, t. 3, *Prawo daniowe*, red. L. Etel, Warszawa 2010, s. 431–477
- Wykładnia przepisów prawa finansowego* [w:] *System Prawa Finansowego*, t. 1, *Teoria i nauka prawa finansowego*, red. C. Kosikowski, Warszawa 2010, s. 283–327
- Zagadnienie reformy prawa podatkowego* [w:] *System Prawa Finansowego*, t. 3, *Prawo daniowe*, red. L. Etel, Warszawa 2010, s. 479–491
- Kilka uwag o egipskim systemie podatkowym w czasach Ptolemeusza* [w:] *Prawo finansowe w warunkach członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Księga Jubileuszowa dedykowana Profesor Wandzie Wójtowicz*, Lublin 2011, s. 15–22
- Poland* [w:] *A Comparative Look At Regulation of Corporate Tax Avoidance*, Springer 2011, s. 267–276 (współaut. K. Lasiński-Sulecki)
- Reforma Trybunałów Podatkowych w Wielkiej Brytanii*, „*Studia Prawno-ustrojowe UWM*” 2011/13, s. 75–82 (współaut. A. Biegalski)

- Relacje między administracją podatkową a podatnikami – od konfrontacji do współpracy* [w:] *Podatnik versus organ podatkowy*, „*Studia Finansowo-prawne*” 2011/2, s. 35–43
- Dochody podatkowe jako przedmiot ochrony prawnej w kontekście zjawiska unikania opodatkowania* [w:] *Nauki penalne wobec szybkich przemian socjokulturowych. Księga Jubileuszowa Profesora Mariana Filara*, t. 2, Toruń 2012, s. 465–477
- Gospodarka, know-how i prawo podatkowe* [w:] *Ius fiscale. Studia z dziedziny Prawa Finansowego. Księga pamiątkową dedykowaną profesorowi Marianowi Weralskiemu*, Warszawa 2012, s. 175–185
- Koncepcje sprawiedliwości Arystotelesa a krytyka opodatkowania progresywnego w myśli Friedricha Augusta von Hayeka* [w:] *Nam hoc natura aequum est... Księga Jubileuszowa ku czci Profesora Janusza Justyńskiego. W siedemdziesięciolecie urodzin*, Toruń 2012, s. 69–91 (współaut. A. Biegalski)
- Prawo finansów publicznych*, red. B. Brzeziński, Toruń 2012, ss. 361 (współaut. M. Kalinowski, W. Morawski, A. Olesińska, K. Lasiński-Sulecki, E. Prejs, W. Matuszewski, A. Zalasiński)
- Uwagi o respektowaniu zasad postępowania podatkowego w prawie podatkowym* [w:] *Nauka prawa finansowego po I dekadzie XXI wieku. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Apoloniuszowi Kosteckiemu*, Kraków 2012, s. 69–77
- Kilka uwag o polityce podatkowej* [w:] *Prawo skarbowe i prawo finansowe. Szkoły i uczniowie. Księga dedykowana pamięci Profesora Jerzego Lubowickiego*, Białystok 2013, s. 63–75
- O niezrealizowanych projektach legislacyjnych unijnego prawa podatkowego* [w:] *Przyszłość Unii Europejskiej w świetle jej ustroju walutowego i finansowego*, red. C. Kosikowski, Białystok 2013, s. 129–144
- Przygody podatku dochodowego z sądownictwem administracyjnym* [w:] *Wykładnia i stosowanie prawa podatkowego. Węzłowe problemy*, red. B. Brzeziński, Warszawa 2013, s. 176–191
- Wykładnia prawa podatkowego*, Gdańsk 2013, ss. 214
- O relacjach między prawem podatkowym i prawem cywilnym raz jeszcze. Uwagi na temat dochodzenia przez państwo kwoty nienależnie wypłaconej podatnikowi tytułem zwrotu nadpłaty* [w:] *Jedność norm i wartości. Zbiór studiów dedykowanych Profesor Marii Gintowt-Jankowicz*, Warszawa 2014, s. 153–162 (współaut. A. Olesińska)
- Podstawowe instytucje ogólnego prawa podatkowego* [w:] *Zagadnienia ogólne prawa podatkowego*, red. W. Nykiel, M. Wilk, Łódź 2014, s. 17–62 (współaut. A. Olesińska)

- Specyfika wykładni prawa podatkowego* [w:] *Zagadnienia ogólne prawa podatkowego*, red. W. Nykiel, M. Wilk, Łódź 2014, s. 63–77 (współaut. M. Zirk-Sadowski)
- Ordynacja podatkowa. Komentarz praktyczny*, red. B. Brzeziński, M. Kalinowski, A. Olesińska, Gdańsk 2015, ss. 1306 (B. Brzeziński i inni)
- Reforma ogólnego prawa podatkowego w Polsce – od idei po konkretne działania* [w:] *Ordynacja podatkowa. Stan obecny i kierunki zmian*, red. R. Dowgier, Białystok 2015, s. 17–29
- Nadpłata* [w:] *Nowelizacja Ordynacji podatkowej*, red. B. Brzeziński, W. Morawski, Warszawa 2016, s. 109–122 (współaut. H. Filipczyk)
- O idei równoważenia praw i obowiązków podatników oraz administracji podatkowej w projekcie nowej ordynacji podatkowej* [w:] *Prawo i administracja dla regionu*, nr 4, *Zagadnienia prawnofinansowe*, red. M. Salachna, K. Stelmaszczyk, P. Borszowski, Wałbrzych 2016, s. 131–141
- O zmianach w Ordynacji podatkowej* [w:] *Nowelizacja Ordynacji podatkowej*, red. B. Brzeziński, W. Morawski, Warszawa 2016, s. 17–19
- Prawo finansów publicznych*, red. B. Brzeziński, A. Olesińska, Toruń 2016, ss. 375 (współaut. M. Kalinowski, W. Morawski, A. Olesińska, K. Lasiński-Sulecki, E. Prejs, W. Matuszewski, A. Zalasiński)
- Reformy prawa podatkowego a kwestia wykładni prawa* [w:] *Dylematy reformy systemu podatkowego w Polsce*, red. H. Dzwonkowski, J. Kulicki, Warszawa 2016, s. 255–272
- The Issue of the Application of Article 6 Paragraph 1 of the European Convention of Human Rights to Tax Cases* [w:] *System of Financial Law. System of Tax Law*, „Acta Universitatis Brunensis, Juridica, Editio Scientia” 2016/515, s. 273–284
- Prawo podatkowe Unii Europejskiej*, red. B. Brzeziński, M. Kalinowski, Gdańsk 2017, ss. 363 (współaut. I. Andrzejewska-Czernek, M. Kalinowski, K. Lasiński-Sulecki, W. Morawski, A. Olesińska, E. Prejs, J. Pustuł, A. Zalasiński)
- Prawo podatkowe w świetle ogólnej teorii prawa – zadanie do odrobienia* [w:] *Gromadzenie i wydatkowanie środków publicznych. Zagadnienia finansowopravne. Księga Jubileuszowa ku czci Profesor Krystyny Sawickiej*, red. W. Miemiec, Wrocław 2017, s. 401–410
- Prawo podatkowe. Zagadnienia teorii i praktyki*, Toruń 2017, ss. 595
- Zagadnienie odpowiedzialności w prawie podatkowym* [w:] *Odpowiedzialność i sankcje w prawie podatkowym*, red. B. Brzeziński, A. Olesińska, J. Pustuł, Toruń 2017, s. 11–36 (współaut. A. Olesińska)
- Nadużycie prawa w podatku od towarów i usług* [w:] *Poprawa efektywności prawa podatkowego. Nowe narzędzia prawne w VAT i akcyzie*, red. B. Brze-

- ziński, K. Lasiński-Sulecki, W. Morawski, Warszawa 2018, s. 13–24 (współaut. K. Lasiński-Sulecki, W. Morawski)
- Pewność prawa podatkowego. Zagadnienia podstawowe* [w:] *Zasada pewności w prawie podatkowym*, red. A. Kaźmierczyk, A. Franczak, Warszawa 2018, s. 19–42
- Wstęp* [w:] *Poprawa efektywności prawa podatkowego. Nowe narzędzia prawne w VAT i akcyzie*, red. B. Brzeziński, K. Lasiński-Sulecki, W. Morawski, Warszawa 2018, s. 11–12 (współaut. K. Lasiński-Sulecki, W. Morawski)

II. Artykuły w czasopismach polskich i zagranicznych

- Perspektywy funduszu gminnego*, „Finanse” 1976/4, s. 21–27
- Nowa technika decyzyjna w gospodarce budżetowej Stanów Zjednoczonych A.P.*, „Organizacja–Metody–Technika” 1978/5, s. 35–36 i 39
- Zero-Base Budgeting – poszukiwania nowych metod racjonalizacji wydatków budżetowych w Stanach Zjednoczonych A.P.*, „Finanse” 1978/5, s. 47–51
- O podatku dochodowym w Szwecji*, „Acta Universitatis Nicolai Copernici”, *Ekonomia VII*, Toruń 1979, s. 9–22 (współaut. Z. Wiśniewski)
- Problemy organizacji prac budżetowych komisji sejmowych*, „Państwo i Prawo” 1980/9, s. 45–56
- Prawnofinansowe zagadnienia ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska*, „Finanse” 1981/6, s. 43–49 (współaut. J. Jeziński)
- Udział komisji sejmowych w rozpatrywaniu przez Sejm projektu ustawy budżetowej*, „Acta Universitatis Nicolai Copernici”, *Prawo XIX*, Toruń 1981, s. 61–75
- Ewolucja instytucji nadwyżki budżetu terenowego w polskim prawie budżetowym w latach 1971–1980*, „Acta Universitatis Nicolai Copernici”, *Prawo XXI*, Toruń 1982, s. 127–142 (współaut. J. Jeziński)
- O kompetencjach rad narodowych w dziedzinie podatków i opłat*, „Finanse” 1982/12, s. 2–11
- Miejsce podatku gruntowego w systemie obciążeń finansowych rolnictwa indywidualnego*, „Acta Universitatis Nicolai Copernici”, *Prawo XXII*, Toruń 1983, s. 169–183 (współaut. J. Jeziński)
- Regulacja prawna podatków i opłat lokalnych (uwagi de lege ferenda)*, „Nowe Prawo” 1984/2, s. 45–52
- Problemy stosowania ulg podatkowych związanych z nabyciem budynku mieszkalnego lub lokalu w drodze spadku lub darowizny*, „Palestra” 1985/9, s. 36–44 (współaut. J. Jeziński)

- Samoopodatkowanie ludności, „Finanse”* 1986/4, s. 35–41
- Wybrane zagadnienia regulacji prawnej opodatkowania spadków i darowizn, „Nowe Prawo”* 1986/9, s. 72–82 (współaut. J. Jezierski)
- Zasady tworzenia prawa finansowego (próba sformułowania), „Państwo i Prawo”* 1986/5, s. 66–77
- Regulacje finansowe w nowym prawie o spółkach z udziałem zagranicznym, „Państwo i Prawo”* 1987/5, s. 37–49 (współaut. J. Głuchowski)
- Uwagi w sprawie treści i zakresu pojęcia „system finansowy”, „Acta Universitatis Nicolai Copernici”, Prawo XXVI, Toruń 1988, s. 119–133*
- Przepisy ogólne prawa podatkowego, „Nowe Prawo”* 1989/7–8, s. 71–85 (współaut. J. Jezierski)
- Konkubinat a polskie prawo podatkowe, „Nowe Prawo”* 1990/4–6, s. 91–101 (współaut. J. Jezierski)
- Main Problems of Local Tax Law-Making Activities, „Acta et Commentationes Universitatis Tartuensis”, Studia Iuridica VI, Tartu 1990, s. 133–139*
- Reformy polskiego prawa podatkowego w latach osiemdziesiątych, „Państwo i Prawo”* 1990/1, s. 29–40 (współaut. J. Głuchowski)
- Prospettive della tassazione del reddito nella nuova Polonia, „Bolettino tributario d’informazioni”* 1991/6, s. 1–8 (współaut. G. Stefani)
- Zagadnienia ustalania podstawy opodatkowania w podatku od spadków i darowizn, „Acta Universitatis Nicolai Copernici”, Prawo XXIX, Toruń 1991, s. 20–36 (współaut. J. Jezierski)*
- Z problematyki wykładni prawa podatkowego, „Acta Universitatis Lodzianensis”, Folia Iuridica 54, Łódź 1992, s. 153–163 (współaut. J. Jezierski)*
- Przedwojenna ordynacja podatkowa a współczesne standardy przepisów ogólnych prawa podatkowego, „Toruński Rocznik Praw Człowieka i Pokoju”* 1993/1, s. 179–194
- Hipoteka ustawowa w ustawie o zobowiązaniach podatkowych, „Monitor Podatkowy”* 1994/8, s. 225–228 (współaut. M. Kalinowski)
- Wybrane zagadnienia podatkowe przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa, „Monitor Podatkowy”* 1994/10, s. 289–291 (współaut. M. Kalinowski)
- Zmiany w układzie stosunków pomiędzy podatnikami a organami podatkowymi jako cel reformy systemu podatkowego (poszukiwanie rozwiązań instytucjonalnych), „Acta Universitatis Nicolai Copernici”, Prawo XXXIV, Toruń 1994, s. 61–72*
- Pismenne interpretacje prawa podatkowego w projekcie Ordynacji podatkowej, „Glosa”* 1995/6, s. 3–6
- Magiczne myślenie o prawie podatkowym, „Przegląd Podatkowy”* 1996/10, s. 3–5

- Ordynacja podatkowa – uwagi o projekcie ustawy*, „Monitor Podatkowy” 1996/2, s. 33–35
- Unikanie opodatkowania w orzecznictwie anglosaskim*, „Monitor Podatkowy” 1996/7, s. 193–197
- Skutki stosowania cen transferowych w świetle unormowań europejskiego prawa podatkowego*, „Monitor Podatkowy” 1997/7, s. 193–197
- Advance tax rulings jako instytucja prawa podatkowego*, „Roczniki Nauk Prawnych KUL”, Lublin 1998, Tom VIII
- Podatek zwany liniowym*, „Przegląd Podatkowy” 1998/9, s. 1 i 6–8
- Dyskusyjne problemy instytucji płatnika w Ordynacji podatkowej*, cz. 1, „Monitor Podatkowy” 1999/2, s. 12–17
- Dyskusyjne problemy instytucji płatnika w Ordynacji podatkowej*, cz. 2, „Monitor Podatkowy” 1999/3, s. 16–17
- Niektóre dyskusyjne elementy podatkowoprawnej sytuacji komornika sądowego*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 1999/2, s. 135–141
- Oplaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska a przepisy Ordynacji podatkowej*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 1999/3–4, s. 91–102 (współaut. W. Morawski)
- Thin Capitalisation Rules*, „European Taxation” 1999/10, 404–406 (współaut. R. Hayder)
- Przyczynek do kwestii zgodności ustawodawstwa podatkowego z konstytucją*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2000/2, s. 159–163
- Z problematyki ograniczenia możliwości uznania wydatku za koszt uzyskania przychodu*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2000/1, s. 101–107
- Zasada niedyskryminacji w europejskim prawie podatkowym. Sprawa Gilly i aktualne kierunki orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2000/2, s. 21–53
- Znaczenie terminów z zakresu prawa podatkowego występujących w kodeksie karnym skarbowym*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2000/2, s. 71–103 (współaut. M. Kalinowski)
- Działalność lombardowa – przypadek podwójnego opodatkowania działalności gospodarczej*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2001/1, s. 135–141
- Hipoteka przymusowa zabezpieczająca zobowiązania podatkowe*, „Monitor Podatkowy” 2001/7, s. 29–35 (współaut. W. Morawski)
- Kierunki zmian przepisów ogólnych prawa podatkowego*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2001/3–4, s. 33–44
- Ulepszenie środka trwałego – problemy z interpretacją*, „Przegląd Podatkowy” 2001/8, s. 13–15
- Ekspertyza prawna w postępowaniu w sprawach podatkowych*, „Przegląd Podatkowy” 2002/11, s. 9–11 (współaut. W. Nykiel)

- Ordynacja podatkowa – zmiany od 1 stycznia 2003 r.*, dodatek do „Monitora Podatkowego” 2002/12, ss. 24 (współaut. M. Jankowska, M. Kalinowski, M. Masternak, W. Morawski, A. Olesińska)
- Podatkowoprawne aspekty nowacji*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2002/1, s. 127–129 (współaut. M. Kalinowski)
- Warunki stosowania stawki 0% podatku od towarów i usług do usług dotyczących importu towarów*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2002/2, s. 129–135 (współaut. W. Morawski)
- Współczesne problemy organizacji i działania administracji podatkowej na świecie*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2002/2, s. 9–24
- Wykładnia celowościowa w prawie podatkowym*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2002/1, s. 9–20
- Zasady ogólne prawa podatkowego*, „Przegląd Podatkowy” 2002/3, s. 9–11 (współaut. W. Nykiel)
- Agio w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w świetle przepisów o podatku dochodowym*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2003/1, s. 53–62 (współaut. M. Kalinowski)
- Ordynacja podatkowa a zagadnienia techniki legislacyjnej*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2003/2–3, s. 9–17
- Reforma systemu podatkowego – aspekty prawne*, „Przegląd Podatkowy” 2003/6, s. 3–9 (współaut. W. Nykiel)
- Regulation of Ministerial Interpretations and Tax Authority Ruling Amended*, „European Taxation” 2003/7–8, s. 291–292 (współaut. W. Nykiel)
- Wykładnia prawa podatkowego w Australii*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2003/2–3, s. 109–118 (współaut. A. Zalasiński)
- Wykładnia prawa podatkowego w Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii, w Irlandii Północnej oraz w Republice Irlandii*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2003/1, s. 9–25
- Argumentum ad structuram w praktyce wykładni prawa podatkowego*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2004/1–2, s. 129–133
- Korekta deklaracji podatkowej w podatku od towarów i usług po zakończeniu kontroli podatkowej*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2004/3, s. 131–135 (współaut. W. Morawski)
- Narodziny i upadek orzeczniczej doktryny obejścia prawa podatkowego*, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2004/1, s. 7–13
- O tak zwanym ciężarze dowodu w postępowaniu podatkowym*, „Przegląd Podatkowy” 2004/1, s. 56–59 (współaut. M. Masternak)
- Płatności na rzecz nierezydentów – skutki podatkowe*, „Przegląd Podatkowy” 2004/8, s. 35–39 (współaut. A. Zalasiński)

- Podatek od towarów i usług w orzecznictwie Sądu Najwyższego*, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2004/3, s. 215–228
- Supreme Administrative Court Rules on Tax Evasion*, „European Taxation” 2004/8, s. 382–383 (współaut. W. Nykiel)
- Umorzenie zaległości podatkowej na rzecz osoby trzeciej*, „Przegląd Podatkowy” 2004/2, s. 54–58 (współaut. M. Kalinowski, A. Olesińska)
- Uwagi o sytuacji prawnej spółki (osoby prawnej) nabywającej udział (zakład) innej osoby prawnej*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2004/3, s. 41–45
- Wykładnia prawa podatkowego i orzekanie w sprawach podatkowych w państwach anglosaskich*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2004/4, s. 21–50
- Deklaracja podatkowa – istota i charakter prawny*, „Prawo i Podatki” 2005/1, s. 14–19
- Dokument sporządzony w języku obcym jako dowód w postępowaniu kontrolnym, jurysdykcyjnym i czynnościach sprawdzających*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2005/2, s. 39–52 (współaut. M. Masternak)
- Dokument sporządzony w języku obcym jako dowód w postępowaniu podatkowym*, „Przegląd Podatkowy” 2005/5, s. 44–49 (współaut. M. Masternak)
- Instytucja wiążących interpretacji w Ordynacji podatkowej*, „Monitor Podatkowy” 2005/4, s. 11–14 (współaut. M. Masternak)
- Kilka uwag o ekspertyzie prawnej w świetle przepisów ustawy o podatku od towarów i usług*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2005/3–4, s. 49–58
- Koncepcja praw podatnika i ich ochrony jako przedmiot badań naukowych*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2005/1, s. 9–34
- Poland [w:] A Comparative Study of the Thin Capitalisation Rules in the Member States of the European Union and Certain Other States*, „European Taxation” 2005/9/10, s. 424–426 (współaut. R. Hayder)
- Poland. The Comparative Study of the Thin Capitalisation Rules in the Member States of the European Union and Certain Member States*, „European Taxation” 2005/9–10, s. 424–426 (współaut. R. Hayder)
- Recent Corporate Income Tax Changes*, „European Taxation” 2005/11, s. 520–524 (współaut. E. Prejs)
- Deklaracja podatkowa – istota i charakter prawny*, „Prawo i Podatki” 2006/3, s. 39–32
- O niektórych aspektach zaliczania wydatków do kosztów uzyskania przychodów w podatku dochodowym od osób prawnych*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2006/3–4, s. 127–134

- Wniesienie do spółki aportu w ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2006/3–4, s. 121–126 (współaut. D. Malinowski)
- Współczesne amerykańskie teorie wykładni prawa*, „Państwo i Prawo” 2006/7, s. 22–39
- Analogia revivata?*, „Prawo i Podatki” 2007/10, s. 26–31
- Problematyka wykładni prawa podatkowego we współczesnej amerykańskiej literaturze prawniczej*, „Gdańskie Studia Prawnicze”, Gdańsk 2007, t. XVI, s. 147–181
- Przypadek zastosowania analogii iuris w prawie podatkowym?*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2007/1, s. 125–129
- Sprzedaż udziału w nieruchomości a VAT*, „Nieruchomości” 2007/3, s. 49–51 (współaut. M. Kalinowski)
- Urządzenia techniczne a podatek od nieruchomości*, „Przegląd Podatkowy” 2007/10, s. 38–42 (współaut. W. Morawski)
- Kable telekomunikacyjne znajdujące się w kanalizacji kablowej a podatek od nieruchomości*, „Przegląd Podatkowy” 2008/10, s. 20–30 (współaut. W. Morawski)
- Kilka refleksji o związkach oraz instytucjach prawa cywilnego z prawem podatkowym*, „Studia Iuridica Toruniensia” 2008, t. IV, s. 43–56
- Podziemne wyrobiska górnicze a podatek od nieruchomości*, cz. 1, „Prawo i Podatki” 2008/3, s. 19–22 (współaut. W. Morawski)
- Podziemne wyrobiska górnicze a podatek od nieruchomości*, cz. 2, „Prawo i Podatki” 2008/4, s. 17–21 (współaut. W. Morawski)
- Reformy podatkowe (zagadnienia teorii i praktyki)*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2008/3–4, s. 47–66
- Przyczynek do analizy formalizmu prawa podatkowego*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2009/2, s. 96–106
- Zasady związane z prawem podatkowym*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2009/1, s. 9–18
- Znaczenie orzecznictwa ETS dla polskiej praktyki podatkowej*, „Przegląd Podatkowy” 2009/11, s. 7–12 (współaut. K. Lasiński-Sulecki)
- Dyrektywa wykładni gospodarczej jako postulat wykładni operatywnej prawa podatkowego*, cz. 1, „Prawo i Podatki” 2010/7, s. 1–7 (współaut. H. Filipczyk)
- Dyrektywa wykładni gospodarczej jako postulat wykładni operatywnej prawa podatkowego*, cz. 2, „Prawo i Podatki” 2010/8, s. 1–5 (współaut. H. Filipczyk)
- Naruszenie procedury podatkowej – incydent bez znaczenia?*, „Doradca Podatkowy” 2010/3, s. 26–27 (współaut. H. Filipczyk)

- Szaleństwo opodatkowania nieodpłatnych świadczeń*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2010/3–4, s. 115–117
- Szaleństwo opodatkowania nieodpłatnych świadczeń*, „Prawo i Podatki” 2010/12, s. 5–6
- Zagadnienie wykładni prawa podatkowego w kontekście członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Wykładnia prounijna*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2010/3–4, s. 9–30
- Zgodność polskiego prawa podatkowego z prawem unijnym w kontekście swobody świadczenia usług i swobody przepływu pracowników [w:] II Międzynarodowa Konferencja z cyklu „Podatki bez granic”. Zbiór wykładów*, Wrocław 12–13 listopada 2010, s. 3–11
- Doktryna substance over form w orzecznictwie podatkowym sądów w Kanadzie*, „Toruński Rocznik Podatkowy” 2011, s. 59–92 (współaut. R. Korgol)
- O nadużyciu artykułu 82 § 2 Ordynacji podatkowej i jego procesowych skutkach*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2011/3, s. 49–56
- Opłata dystrybucyjna w grupie spółek jako koszt uzyskania przychodów*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2011/4, s. 101–106
- Przedmiotowy zakres podatku od nieruchomości w świetle koncepcji struktury głębokiej podatku*, „Przegląd Podatków Lokalnych i Finansów Samorządowych” 2011/6, s. 1 i 7–9
- Pytanie prawne w sprawie opodatkowania akcjonariusza spółki akcyjnej – czy odpowiedź usatysfakcjonuje podatników?*, „Prawo i Podatki” 2011/5, s. 18–20
- Zagadnienie domniemania pierwszeństwa języka prawniczego wobec języka powszechnego przy wykładni prawa podatkowego*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2011/2, s. 9–16
- Zastępowanie zeznań strony jej wyjaśnieniami – przykład „obejścia prawa” przez organ podatkowy*, „Przegląd Podatkowy” 2011/5, s. 6–11 (współaut. W. Morawski)
- Zawieszenie biegu przedawnienia zobowiązania podatkowego z uwagi na wszczęcie postępowania karnego skarbowego (art. 70 § 6 Ordynacji podatkowej)*, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2011/1, s. 14–17 (współaut. A. Olesińska)
- Klauzula „niejasnych przepisów” – postulat de lege ferenda*, „Prawo i Podatki” 2012/9, s. 21–22 (współaut. R. Jurkiewicz)
- Nieodpłatne świadczenia – czy leci z nami pilot?*, „Prawo i Podatki” 2012/5, s. 19–20
- Reforma administracji podatkowej – przyczynek do dyskusji*, „Prawo i Podatki” 2012/1, s. 14–15

- Tworzenie i stosowanie prawa podatkowego w Polsce. Przyczynek do diagnozy*, „Roczniki Naukowe Wyższej Szkoły Bankowej w Toruniu” 2012/11, s. 33–46
- Urzędowe interpretacje prawa podatkowego. Kilka refleksji na tle ewolucji systemu prawa*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2012/1, s. 51–60
- Podatki a etyka. Refleksje na kanwie lektury książki Andrzeja Gomułowicza*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2013/4, s. 85–92
- Skutki wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 lipca 2012 r. (P 30/11) w świetle orzecznictwa sądów administracyjnych*, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2013/3, s. 205–211 (współaut. E. Szot)
- Zastosowanie rozumowania przez analogię w orzecznictwie sądów administracyjnych w sprawach podatkowych*, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2013/2, s. 103–113
- Declaration of Taxpayer Rights*, „European Taxation” 2014/8, s. 363–364 (współaut. B. Chanowska-Dymłag)
- O zjawisku nadużycia prawa podatkowego przez administrację podatkową*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2014/1, s. 9–14
- Oświadczenia nabywców oleju opałowego i zestawienia tych oświadczeń a zasada proporcjonalności*, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2014/4, s. 325–335 (współaut. K. Lasiński-Sulecki, W. Morawski)
- Dopuszczalność stosowania skargi pauliańskiej do należności podatkowych*, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2015/2, s. 105–110 (współaut. M. Kalinowski)
- Komputery i oprogramowanie wykorzystywane w loteriach audiotekstowych a automaty i urządzenia do gier w rozumieniu ustawy o grach hazardowych*, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2015/1, s. 14–21 (współaut. K. Lasiński-Sulecki, W. Morawski)
- O wątpliwościach wokół zasady rozstrzygnięcia wątpliwości na korzyść podatnika*, „Przegląd Podatkowy” 2015/4, s. 17–21
- O zmianach w Ordynacji podatkowej*, „Przegląd Podatkowy” 2015/11, s. 21–22
- Odrzucenie korzystnych dla podatnika jednoznacznych wyników wykładni językowej – kilka uwag na tle wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 27 maja 2015 r. (II FSK 1615/14)*, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2015/5, s. 414–420 (współaut. K. Lasiński-Sulecki, W. Morawski)
- Toward a New General Tax Law in Poland*, „European Taxation” 2015/12, s. 583–586 (współaut. A. Olesińska)
- W poszukiwaniu granic formalizmu w prawie podatkowym. Analiza przypadku*, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2015/6, s. 513–517

- Zasady ogólne prawa podatkowego*, „Toruński Rocznik Podatkowy” 2015, s. 4–18
- Zasady ogólne prawa podatkowego. Wprowadzenie do problematyki*, „Doradca Podatkowy” 2015/4, s. 3–5
- Complexity of Tax Law: An Anglosaxon Point of View*, „Comparative Law Review” 2016/21, s. 13–29
- Jeszcze raz o stosowaniu akcji paulińskiej do należności podatkowych*, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2016/3, s. 211–219 (współaut. M. Kalinowski)
- Nadpłata po zmianach*, „Przegląd Podatkowy” 2016/2, s. 11–16 (współaut. H. Filipczyk)
- Zasady ogólne prawa podatkowego a założenia nowej Ordynacji podatkowej*, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2016/3, s. 205–210
- Podatki jako zjawisko kulturowe. Esej na 25-lecie Przeglądu Orzecznictwa podatkowego*, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2017/6, s. 431–441
- W poszukiwaniu należytej staranności w działaniu administracji podatkowej. Uwagi na tle wyroku WSA we Wrocławiu z dnia 21 czerwca 2017 r. (I SA/Wr1341/16)*, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2017/5, s. 345–352 (współaut. K. Lasiński-Sulecki)
- Pokrycie podwyższonego kapitału spółki w drodze potrącenia z wierzytelności z tytułu pożyczki*, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2018/5, s. 349–359 (współaut. K. Lasiński-Sulecki, W. Morawski, J. Pustuł)
- Potrącenie wierzytelności przysługujące spółce wobec udziałowca a charakter wkładu*, „Przegląd Podatkowy” 2018/1, s. 43–49 (współaut. K. Lasiński-Sulecki, W. Morawski, J. Pustuł)
- Projekt nowej ordynacji podatkowej*, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2018/1, s. 7–11 (współaut. M. Kalinowski)
- Zasady ogólne prawa podatkowego (próba inwentaryzacji)*, „Kwartalnik Prawno-Finansowy” 2018/1, s. 23–46
- Zasady ogólne prawa podatkowego w projekcie nowej ordynacji podatkowej*, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2018/1, s. 175–188
- Zwolnienie z opodatkowania akcyzą energii wykorzystywanej przez zakłady energochłonne w orzecznictwie sądowym*, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2018/4, s. 261–273 (współaut. K. Lasiński-Sulecki, W. Morawski)

III. Glosy i komentarze do wyroków

- Glosa do wyroku NSA z 3.09.1985 r., SA/Lu 355/85*, „Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych” 1986/5, s. 225–228

- Glosa do wyroku SN z 23.10.1985 r.*, III ARN 21/85, „Państwo i Prawo” 1987/5, s. 225–228 (współaut. J. Jeziński)
- Glosa do wyroku SN z 10.06.1986 r.*, III ARN 11/86, „Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych” 1987/9, s. 356–357 (współaut. J. Jeziński)
- Glosa do wyroku NSA z 3.10.1985 r.*, SA/Gd 787/85, „Palestra” 1988/4, s. 94–97
- Glosa do wyroku NSA z 15.10.1986 r.*, SA/Gd 848/86, „Palestra” 1988/4, s. 98–101 (współaut. J. Jeziński)
- Glosa do wyroku NSA z 30.06.1987 r.*, SA/Gd 140/87, „Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych” 1988/11–12, poz. 257, s. 535–538
- Glosa do wyroku NSA z 7.07.1987 r.*, III SA 239/87, „Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych” 1989/2, s. 59–60 (współaut. J. Jeziński)
- Glosa do wyroku NSA z 3.06.1987 r.*, SA/Ka 39/87, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1990/5–6, poz. 250, s. 540–541 (współaut. J. Jeziński)
- Glosa do uchwały SN z 4.12.1987 r.*, III AZP 13/87, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1990/7, poz. 263, s. 572–573
- Glosa do wyroku NSA z 20.10.1987 r.*, III SA 496/87, „Palestra” 1990/6–7, s. 67–70 (współaut. M. Kalinowski)
- Glosa do wyroku NSA z 20.06.1987 r.*, SA/Wr 123/87, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1990/11–12, s. 839–841 (współaut. J. Jeziński)
- Glosa do wyroku NSA z 14.09.1989 r.*, III SA 483/89, „Państwo i Prawo” 1991/11, s. 118–121 (współaut. M. Kalinowski)
- Komentarz do wyroku NSA z 16.12.1987 r.*, SA/Kr 1124/87, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1992/1, s. 16–17 (współaut. M. Kalinowski)
- Komentarz do uchwały SN z 23.09.1986 r.*, III AZP 11/86, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1992/1, poz. 9, s. 22
- Komentarz do wyroku NSA z 20.03.1984 r.*, II SA 1942/83, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1992/1, poz. 12, s. 27–28
- Komentarz do wyroku SN z 11.10.1990 r.*, III ARN 21/90, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1992/1, poz. 15, s. 33–34
- Komentarz do wyroku NSA z 14.09.1989 r.*, III SA 483/89, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1992/1, poz. 25, s. 49
- Komentarz do wyroku NSA z 4.04.1990 r.*, SA/Gd 1380/89, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1992/2, s. 75–76 (współaut. M. Kalinowski)
- Komentarz do wyroku NSA z 22.10.1987 r.*, SA/Kr 893/87, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1992/2, s. 80–81
- Glosa do wyroku NSA z 25.10.1990 r.*, III SA 705/90, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1992/3, s. 120–122

- Glosa do wyroku NSA z 29.01.1992 r., SA/Gd 1395/91, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1992/3, s. 130–133*
- Glosa do uchwały SN z 21.03.1991 r., III AZP 14/90, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1992/4, poz. 88, s. 207–210*
- Glosa do wyroku SN z 22.01.1991 r., III ARN 26/91, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1992/9, s. 411–412 (współaut. M. Kalinowski)*
- Glosa do uchwały SN z 12.06.1992 r., III AZP 6/92, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1993/1, poz. 18, s. 66–68*
- Komentarz do wyroku NSA z 19.03.1992 r., III SA 1807/91, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1993/2, s. 91*
- Komentarz do wyroku NSA z 3.07.1992 r., SA/Gd 662/92, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1993/2, s. 94–95*
- Komentarz do wyroku NSA z 26.11.1991 r., SA/Wr 1140/90, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1993/2, s. 112–113*
- Glosa do wyroku NSA z 19.06.1991 r., SA/Ka 381/91, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1993/2, poz. 39, s. 119–121*
- Glosa do wyroku NSA z 1.10.1991 r., III SA 728/91, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1993/2, poz. 40, s. 123–124 (współaut. M. Kalinowski)*
- Glosa do wyroku NSA z 9.12.1991 r., SA/Kr 1274/91, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1993/3, poz. 43, s. 138–140*
- Komentarz do wyroku NSA z 15.11.1991 r., III SA 939/91, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1993/3, poz. 57, s. 171–172*
- Komentarz do wyroku SN z 23.07.1992 r., III ARN 40/92, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1993/4, poz. 68, s. 214*
- Glosa do uchwały SN z 18.12.1992 r., III AZP 25/92, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1993/4, poz. 76, s. 231–233*
- Glosa do wyroku NSA z 7.11.1991 r., SA/Po 1198/91, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1993/10, poz. 204, s. 483–485 (współaut. M. Kalinowski)*
- Komentarz do wyroku NSA z 27.09.1991 r., SA/Wr 817/91, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1994/1, poz. 2, s. 9*
- Glosa do uchwały SN z 22.10.1992 r., III AZP 21/92, „Samorząd Terytorialny” 1994/1–2, s. 131–135 (współaut. M. Kalinowski)*
- Glosa do wyroku NSA z 16.09.1992 r., SA/Gd 843/92, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1994/2, poz. 27*
- Komentarz do wyroku NSA z 3.06.1992 r., SA/Gd 594/92, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1994/2, poz. 57, s. 175–176*
- Glosa do uchwały SN – Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 27.05.1993 r., III AZP 36/92, „Monitor Podatkowy” 1994/4, s. 113–115 (współaut. M. Kalinowski)*

- Komentarz do wyroku NSA z 26.03.1993 r., III SA 2220/92, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1994/4, poz. 71, s. 220–221*
- Komentarz do wyroku z 26.03.1993 r., III SA 2270-2271/92, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1994/4, poz. 72, s. 225–226*
- Komentarz do wyroku NSA z 23.07.1991 r., III SA 452/91, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1994/4, poz. 75, s. 236–237*
- Komentarz do wyroku NSA z 6.10.1992 r., III SA 1471/92, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1994/4, poz. 77, s. 243*
- Glosa do uchwały SN z 18.01.1993 r., III CZP 162/92, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1994/5, poz. 82, s. 213–215 (współaut. M. Kalinowski)*
- Glosa do wyroku NSA z 26.03.1993 r., III SA 2059/92, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1994/5, poz. 82, s. 271–276*
- Komentarz do wyroku NSA z 23.09.1993 r., SA/Gd 152/93, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1994/6, poz. 114, s. 40–41 (współaut. M. Kalinowski)*
- Komentarz do wyroku NSA z 26.05.1992 r., SA/Wr 371/92, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1994/6, poz. 118, s. 50–51*
- Glosa do wyroku NSA z 14.02.1992 r., SA/Kr 1762/91, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1995/1, poz. 4, s. 12–14*
- Glosa do wyroku NSA z 20.07.1993 r., SA/P 3225/92, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1995/1, poz. 10, s. 29–31 (współaut. M. Kalinowski)*
- Glosa do wyroku NSA z 23.06.1993 r., III SA 178/93, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1995/1, poz. 22, s. 45–46*
- Glosa do wyroku NSA z 10.09.1992 r., SA/Ka 773/92, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1995/2, poz. 29, s. 84–88 (współaut. M. Kalinowski)*
- Glosa do wyroku NSA z 23.09.1993 r., Sa/Gd 1056/93, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1995/3, poz. 53, s. 125–127*
- Glosa do uchwały TK z 26.04.1994 r., W.11/93, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1995/3, poz. 52, s. 154–156*
- Glosa do wyroku NSA z 29.09.1993 r., III SA 312/93, „Glosa” 1995/4, s. 11–12*
- Glosa do wyroku NSA z 21.10.1993 r., SA/Wr 1171/93, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1995/4, poz. 68, s. 217–220*
- Glosa do wyroku NSA z 14.10.1994 r., III SA 161–162/94, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1995/4, poz. 77, s. 249–252 (współaut. M. Kalinowski)*
- Glosa do wyroku NSA z 15.01.1995 r., III SA 863/94, „Glosa” 1995/5, s. 9–12*
- Glosa do wyroku NSA z 7.12.1994 r., III SA 468/94, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1995/5, poz. 90, s. 301–303*
- Glosa do wyroku NSA z 5.05.1994 r., SA/Wr 53/94, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1995/6, poz. 107, s. 361–363*

- Glosa do wyroku NSA z 31.05.1994 r., SA/Wr 2111/93, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1996/1, s. 101–104 (współaut. M. Kalinowski)*
- Glosa do wyroku NSA z 12.02.1993 r., III SA 2118/92, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1996/2, s. 203–205*
- Glosa do wyroku NSA z 15.01.1993 r., SA/Wr 1141/92, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1996/3, s. 297*
- Glosa do wyroku NSA z 17.03.1995 r., SA/Bk 311/94, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1996/4, s. 386–388*
- Glosa do wyroku SN z 20.04.1995 r., III AZP 7/92, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1996/5, s. 477–480*
- Glosa do wyroku NSA z 8.03.1996 r., SA/Gd 744/95, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1996/6, s. 578–582*
- Glosa do uchwały SN z 24.11.1995 r., III CZP 165/95, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1996/9, s. 428–430*
- Glosa do uchwały SN z 7.03.1995 r., III AZP 2/95, „Glosa” 1996/11, s. 12–13 (współaut. M. Kalinowski)*
- Glosa do wyroku NSA z 8.09.1995 r., SA/Wr 1374/95, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1996/12, s. 567–568 (współaut. M. Kalinowski)*
- Glosa do wyroku NSA z 1.12.1994 r., SA/Kr 645/94, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1997/1, s. 89–91*
- Glosa do wyroku NSA z 30.01.1997 r., I SA/Po 1786/96, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1998/1, s. 50–51*
- Glosa do uchwały SN z 22.02.1995 r., III AZP 1/95, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1998/2*
- Glosa do wyroku NSA z 18.06.1997 r., SA/Sz 1092/96, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1998/10, s. 522–525 (współaut. M. Kalinowski)*
- Glosa do wyroku NSA z 6.11.1996 r., SA/Kr 1913/95, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1999/1, s. 96–98 (współaut. M. Kalinowski)*
- Glosa do wyroku NSA z 10.12.1996 r., I SA/Ld 1104-1105, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1999/2, s. 193–196*
- Glosa do wyroku SN z 26.09.1996 r., III ARN 47/96, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 1999/4, s. 401–404*
- Glosa do wyroku NSA z 4.12.1997 r., SA/Sz 2018/96, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2000/1, poz. 14, s. 45–47*
- Glosa do wyroku SN – Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 7.05.1997 r., III RN 22/97, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2000/2, s. 187–190*
- Glosa do wyroku NSA z 17.11.1999 r., I SA/Gd 1855/98, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2000/3, s. 297–299*

- Glosa do wyroku NSA z 17.11.1999 r., I SA/Gd 1855/98, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2000/3, s. 297–299*
- Glosa do wyroku NSA z 4.02.1998 r., SA/Ka 874/96, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2000/4, s. 391–394*
- Glosa do uchwały NSA (5) z 29.11.1999 r., FPK 3/99, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2001/1, s. 79–85 (współaut. M. Kalinowski)*
- Glosa do wyroku NSA z 20.08.1999 r., I SA/Gd 2620/98, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2001/2, s. 177–179*
- Glosa do wyroku SN – Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 14.09.1999 r., III RN 65/99, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2001/3, s. 277–280*
- Glosa do wyroku NSA z 30.11.1999 r., I Sa/Wr 2445/97, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2001/4, poz. 59, s. 194–196*
- Glosa do wyroku NSA z 20.04.2000 r., SA/Sz 390/99, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2001/4, s. 383–385*
- Glosa do uchwały całej Izby Administracyjnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych SN z 4.01.2001 r., III ZP 26/00, „Monitor Podatkowy” 2001/8, s. 35–37*
- Glosa do uchwały NSA (7) z 2.07.2001 r., FPS 2/2001, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2002/1, s. 119–122*
- Glosa do wyroku NSA z 30.10.2001 r., I SA/Gd 1323/99, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2002/2, s. 241–244*
- Glosa do uchwały NSA (7) z 14.12.2000 r., FPS 6/00, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2002/2, s. 252–256*
- Glosa do wyroku NSA z 4.12.2000 r., I SA/Ka 1414/99, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2002/3, s. 365–368*
- Glosa do wyroku NSA z 21.02.2001 r., I SA/Gd 1012/99, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2002/3, s. 369–371*
- Glosa do wyroku NSA z 17.07.2001 r., SA/Bk 951-952/00, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2002/3, s. 371–373*
- Glosa do wyroku SN – Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 28.06.2000 r., III RN 190/99, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2002/4, s. 443–445*
- Glosa do wyroku NSA z 7.02.2001 r., I SA/Gd 2348/98, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2002/4, s. 445–450*
- Glosa do wyroku NSA z 12.02.2002 r., III SA 2400/00, „Monitor Podatkowy” 2002/5, s. 50–52*
- Glosa do wyroku NSA z 30.08.2000 r., I SA/Gd 947/98, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2002/5, s. 499–502*

- Glosa do wyroku NSA z 2.10.2001 r., I SA/Gd 831/00, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2002/5, s. 503–508 (współaut. M. Masternak)*
- Glosa do wyroku NSA z 31.01.2002 r., I SA/Gd 771/01, „Monitor Podatkowy” 2002/6, s. 49–51*
- Glosa do wyroku NSA z 25.07.2002 r., III SA 3526/01, „Monitor Podatkowy” 2003/1, s. 49–51 (współaut. M. Kalinowski)*
- Glosa do wyroku NSA z 29.05.2002 r., III SA 2602/00, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2003/1, s. 83–85*
- Glosa do wyroku SN – Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 7.06.2001 r., III RN 103/00, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2003/2, s. 173–175*
- Glosa do uchwały NSA (7) z 25.11.2002 r., FPS 12/02, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2003/3, s. 283–286*
- Glosa do uchwały SN (7) – Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 13.03.2002 r., III ZP 21/01, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2003/4, s. 193–196*
- Glosa do wyroku NSA z 17.01.2003 r., I SA/Po 3547/01, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2003/5, s. 479–483 (współaut. M. Kalinowski)*
- Glosa do uchwały NSA (7) z 18.11.2002 r., FPS 9/02, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2004/1, s. 14–17*
- Glosa do wyroku NSA z 11.03.2003 r., SA/Bd 164/03, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2004/2, s. 124–128 (współaut. M. Kalinowski)*
- Glosa do wyroku NSA (7) z 25.08.2003 r., FSA 1/03, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2004/4, s. 229–231*
- Glosa do wyroku NSA z 8.12.2003 r., III SA 1106/03, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2004/6, s. 517–521*
- Glosa do wyroku NSA z 27.11.2003 r., III SA 3382/02, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2005/1, s. 7–9*
- Glosa do wyroku NSA z 27.11.2003 r., III SA 2905/02, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2005/2, s. 117–121 (współaut. A. Olesińska)*
- Glosa do wyroku NSA z 28.06.2004 r., FSK 200/04, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2005/3, s. 138–140*
- Glosa do wyroku NSA z 3.09.2004 r., OSK 520/04, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2005/3, s. 205–208*
- Glosa do wyroku WSA w Warszawie z 16.01.2004 r., III SA 2719/02, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2005/4, s. 317–320 (współaut. M. Masternak)*
- Glosa do wyroku WSA w Warszawie z 18.04.2005 r., IV SA/Wa 1245/04, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2005/5, s. 419–423*

- Glosa do wyroku NSA z 29.09.2004 r., FSK 301/04, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2006/1, s. 16–20*
- Komentarz do wyroku SN – Izba Cywilna z 13.05.2005 r., I CK 677/04, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2006/2, s. 109–110*
- Glosa do wyroku WSA w Warszawie z 11.05.2005 r., III SA/Wa 280/05, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2006/3, s. 221–224 (współaut. W. Morawski)*
- Glosa do wyroku NSA z 29.07.2005 r., I FSK 111/05, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2006/4, s. 305–310 (współaut. M. Kalinowski)*
- Glosa do postanowienia WSA w Warszawie z 15.11.2005 r., III SA/Wa 2416/05, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2006/5, s. 409–411 (współaut. M. Masternak)*
- Glosa do wyroku WSA w Gliwicach z 13.02.2006 r., I SA/GL 1044/06, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2006/5, s. 412–414 (współaut. A. Olesińska)*
- Glosa do wyroku WSA w Bydgoszczy z 28.06.2005 r., I SA/Bd 276/05, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2006/6, s. 314–317 (współaut. M. Masternak)*
- Glosa do wyroku WSA w Gdańsku z 21.03.2006 r., I SA/Gd 184/04, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2006/6, s. 505–508*
- Glosa do uchwały NSA (7) z 12.09.2005 r., I FPS 2/05, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2007/1, s. 16–18*
- Glosa do wyroku WSA we Wrocławiu z 4.05.2005 r., I SA/Wr 23/05, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2007/2, s. 107–110*
- Glosa do wyroku WSA w Gliwicach z 7.07.2005 r., I SA/GL 606/04, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2007/3, s. 207–211*
- Glosa do wyroku NSA z 1.09.2005 r., FSK 2236/4, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2007/5, s. 419–422*
- Glosa do NSA (7) z 16.10.2006 r., II FSP 1/06, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2007/6, s. 476–479*
- Glosa do wyroku WSA w Warszawie z 31.05.2006 r., III SA/Wa 983/06, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2007/6, s. 520–524*
- Glosa do wyroku NSA z 21.03.2006 r., II FSK 440/05, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2008/1, s. 7–9*
- Glosa do wyroku WSA w Olsztynie z 10.10.2007 r., I SA/Ol 287/07, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2008/2, s. 127–129*
- Glosa do wyroku WSA we Wrocławiu z 30.10.2007 r., I SA/Wr 819/07, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2008/3, s. 213–215*
- Glosa do uchwały NSA z 8.10.2007 r., I FPS 4/07, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2008/4, s. 262–264*

- Glosa do wyroku NSA z 11.01.2008 r., II FSK 1464/06, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2008/4, s. 315–317*
- Glosa do wyroku NSA z 28.01.2008 r., I SA 935/07, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2008/5, s. 429–432*
- Glosa do uchwały NSA z 4.11.2008 r., I FPS 2/08, „Doradca Podatkowy” 2009/2, s. 50–51*
- Glosa do wyroku WSA w Gliwicach z 6.11.2008 r., I SA/Gl 594/08, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2009/2, s. 112–116*
- Glosa do uchwały NSA z 4.11.2008 r., I FPS 2/08, „Prawo i Podatki” 2009/5, s. 23–25*
- Glosa do wyroku WSA we Wrocławiu z 27.03.2009 r., I SA/Wr 1246/08, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2009/5, s. 412–415*
- Glosa do wyroku WSA w Olsztynie z 17.05.2006 r., I SA/Ol 168/06, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2009/6, s. 528–531*
- Glosa do wyroku NSA z 13.10.2009 r., II FSK 514/09, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2010/1, s. 15–18*
- Glosa do wyroku WSA w Gdańsku z 29.05.2008 r., I SA/Gd 998/07, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2010/2, s. 105–107*
- Glosa do wyroku WSA we Wrocławiu z 24.02.2010 r., I SA/Wr 1424/09, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2010/3, s. 207–209*
- Glosa do uchwały NSA (7) z 24.05.2010 r., II FPS 1/10, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2010/5, s. 407–410*
- Glosa do wyroku SN z 28.01.2010 r., IV CSK CSK 261/09, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2010/6, s. 530–532*
- Glosa do uchwały NSA z 26.04.2010 r., II FPS 10/09, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2010/11, s. 773–775*
- Glosa do wyroku WSA w Poznaniu z 15.07.2010 r., I SA/Po 100/10, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2011/1, s. 18–20*
- Glosa do wyroku WSA w Białymstoku z 16.12.2009 r., I SA/Bk 498/09, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2011/2, s. 109–112*
- Glosa do postanowienia NSA z 3.02.2011 r., I GSK 262/10, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2011/3, s. 215–220*
- Glosa do wyroku WSA w Szczecinie z 21.01.2009 r., I SA/Sz 523/08, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2011/4, s. 270–275 (współaut. A. Olesińska)*
- Glosa do wyroku NSA z 2.02.2011 r., II FSK 1653/09, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2011/4, s. 327–329*
- Glosa do postanowienia NSA z 5.04.2011 r., I FSK 525/10, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2011/6, s. 517–520*

- Glosa do wyroku NSA z 15.06.2010 r., II FSK 777/10, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2011/6, s. 521–527 (współaut. K. Lasiński-Sulecki, W. Morawski)*
- Glosa do wyroku NSA z 9.06.2011 r., I GSK 313/11, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2012/1, s. 14–21 (współaut. K. Lasiński-Sulecki)*
- Glosa do wyroku TK z 13.09.2011 r., P 33/09, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2012/1, s. 22–28 (współaut. W. Morawski)*
- Glosa do wyroku NSA z 14.03.2008 r., II FSK 1755/06, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2012/2, s. 107–109*
- Glosa do uchwały NSA z 29.06.2009 r., I FPS 9/08, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2012/3, s. 209–212*
- Glosa do wyroku NSA (7) z 28.06.2010 r., I FPS 5/09, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2012/4, s. 319–325*
- Komentarz do uchwały Pełnego Składu Izby Gospodarczej NSA z 22.06.2011 r., I GPS 1/11, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2012/5, s. 419–420*
- Glosa do wyroku NSA z 17.01.2012 r., II FSK 1365/10, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2012/6, s. 528–530*
- Glosa do wyroku TK z 13.09.2011 r., P 33/09, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2013/1, s. 7–11 (współaut. A. Nita)*
- Glosa do wyroku NSA z 21.10.2011 r., II FSK 775/10, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2013/2, s. 114–117 (współaut. A. Nita)*
- Glosa do wyroku NSA z 24.04.2012 r., II FSK 2014/10, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2013/2, s. 122–126 (współaut. W. Morawski, K. Lasiński-Sulecki)*
- Glosa do wyroku WSA w Warszawie z 19.06.2012 r., III SA/Wa 1280/12, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2013/3, s. 212–216 (współaut. J. Pustul)*
- Glosa do wyroku NSA z 4.04.2012 r., II FSK 1747/10, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2013/5, s. 403–405*
- Glosa do wyroku NSA z 17.05.2013 r., II FSK 1812/11, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2014/1, s. 126–130*
- Glosa do wyroku WSA w Białymstoku z 13.08.2013 r., I SA/Bk 372/12, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2014/1, s. 14–16*
- Glosa do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z 18.05.2010 r., II FSK 47/09, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2014/3, s. 211–213*
- Glosa do wyroku NSA z 28.01.2014 r., II FSK 558/12, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2014/4, s. 313–315*
- Glosa do wyroku NSA z 17.01.2012 r., II FSK 1365/10, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2014/5, s. 407–409*

- Glosa do wyroku NSA z 28.03.2014 r., II FSK 1009/12, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2014/6, s. 505–510 (współaut. M. Kalinowski)*
- Glosa do wyroku NSA z 25.02.2014 r., II GSK 1524/12, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2015/4, s. 307–312 (współaut. M. Kalinowski)*
- Glosa do wyroku NSA z 3.04.2015 r., II FSK 2822/13, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2015/4, s. 313–321 (współaut. K. Lasiński-Sulecki, W. Morawski)*
- Glosa do wyroku NSA z 5.03.2013, II FSK 1375/11, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2015/5, s. 409–413*
- Glosa do uchwały NSA z 22.06.2015 r., II FPS 3/150, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2015/6, s. 530–534 (współaut. H. Filipczyk)*
- Glosa do wyroku NSA z 17.12.2014 r., II FSK 2710/12, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2016/2, s. 123–127*
- Glosa do wyroku SN z 29.05.2015 r., V CSK 454/14, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2016/4, s. 305–309 (współaut. A. Nita)*
- Glosa do wyroku SN z 6.02.2013 r., I PZP 3/12, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2016/5, s. 405–412 (współaut. A. Olesińska)*
- Glosa do wyroku NSA z 19.01.2016 r., II FSK 709/14, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2017/1, s. 18–22*
- Glosa do wyroku Naczelnego Sadu Administracyjnego z 28.09.2016 r., I FSK 1245/16, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2017/2, s. 89–92*
- Glosa do wyroku NSA z 12.04.2013 r., II FSK 1628/11, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2017/4, s. 273–276*
- Glosa do wyroku WSA w Warszawie z 17.11.2016 r., III SA/Wa 3482/14, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2017/5, s. 366–372 (współaut. K. Lasiński-Sulecki, W. Morawski)*
- Glosa do wyroku WSA w Gdańsku z 17.02.2015 r., I SA/Gd 1494/14, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2018/1, s. 24–28 (współaut. M. Wilmanowicz)*
- Glosa do wyroku NSA z 12.09.2017 r., I FSK 2199/15, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2018/2, s. 106–111 (współaut. A. Nita)*
- Glosa do wyroków WSA w Gorzowie Wielkopolskim z 3.11.2016 r., I SA/Go 329/16, i WSA w Gliwicach z 23.02.2017 r., III SA/Gl 1466/16, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2018/4, s. 112–119 (współaut. K. Lasiński-Sulecki, W. Morawski)*
- Glosa do wyroku WSA we Wrocławiu z 9.11.2017 r., I SA/Wr 403/17, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2018/4, s. 282–287 (współaut. A. Franczak)*

Glosa do wyroku NSA z 20.06.2018 r., II FSK 1665/16, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2018/6, s. 456–463 (współaut. K. Lasiński-Sulecki, W. Morawski)

IV. Recenzje i noty recenzyjne

- M. Kostov, *Konstitucionni osnovi na bjudžetnoto pravo*, Sofia 1976, [rec.:] „Państwo i Prawo” 1976/3, s. 161–162
- S. Vasiliev, *Bjudžet i makroekonomika pri kapitalizma*, Sofia 1975, [rec.:] „Finanse” 1977/9, s. 49–50
- C. Kosikowski, *Rola Ministra Finansów w systemie zarządzania finansami w państwach socjalistycznych*, Łódź 1976, [rec.:] „Państwo i Prawo” 1979/4, s. 139–141 (współaut. A. Borodo)
- What Should Be Taxed: Income or Expenditures?*, red. J. Pechman, Washington 1980, [rec.:] „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1984/1, s. 329
- V. Zahalka, *Teoreticke otazky financniho prava a zakladni predpoklady jeho efektivnosti pri rizeni ekonomickych procesu*, Brno 1982, [rec.:] „Państwo i Prawo” 1984/11, s. 128–129
- J. Białobrzewski, *Ustawa o zobowiązaniach podatkowych. Przepisy i komentarz*, Warszawa 1984, [rec.:] „Finanse” 1985/6, s. 57–58 (współaut. J. Jezierski)
- The Property Tax and Local Finance*, red. C.L. Harriss, New York 1983, [rec.:] „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1986/2, s. 362–364
- B. Jelčić, *Razvoj javnih financija u Jugoslaviji*, Zagrzeb 1985, [rec.:] „Finanse” 1987/1, s. 58–60
- A. Majchrzycka-Guzowska, *Podatki od działalności rzemieślniczej*, Warszawa 1984, [rec.:] „Nowe Prawo” 1987/1, s. 82–84 (współaut. J. Jezierski)
- S. Kucev, *Disciplina finansova*, Sofia 1984, [rec.:] „Finanse” 1987/3, s. 59–61
- M. Kostov, *Finansovi-pravni otnosenija*, Sofia 1979, [rec.:] „Państwo i Prawo” 1987/7, s. 134–136
- M. Kostov, *Finansova sistema i sistema na finansovopravni regulirane*, Sofia 1986, [rec.:] „Państwo i Prawo” 1988/11, s. 117–118
- R. Mastalski, *Interpretacja prawa podatkowego. Źródła prawa podatkowego i jego wykładnia*, Wrocław 1989, [rec.:] „Państwo i Prawo” 1991/8, s. 95–97
- P. Kryczko, *Prawnofinansowy status podmiotów gospodarczych z udziałem kapitału zagranicznego*, Kraków 1994 [rec.:] „Państwo i Prawo” 1995/10–11, s. 153–154
- R. Mastalski, *Wprowadzenie do prawa podatkowego*, Warszawa 1995, [rec.:] „Państwo i Prawo” 1996/6, s. 77–79

- T. Dębowska-Romanowska, *Komentarz do prawa budżetowego państwa i samorządu terytorialnego wraz z częścią ogólną prawa finansowego*, Warszawa 1995, [rec.:] „Państwo i Prawo” 1996/7, s. 83–85
- Międzynarodowy słownik podatkowy*, red. S. Lyons, Warszawa 1997, ss. 607, [rec.:] „Przegląd Podatkowy” 1997/4, s. 39
- Z. Ofiarski, *Sytuacja prawna osoby zagranicznej w polskim prawie dewizowym*, Szczecin 1997, [rec.:] „Prawo Bankowe” 1998/4, s. 93–95
- I. Mirek, *Daniny publiczne w prawie niemieckim*, Warszawa 1999, s. 390, [rec.:] „Monitor Podatkowy” 2000/2, s. 46–47
- Finanse publiczne i prawo finansowe*, red. C. Kosikowski, E. Ruśkowski, Warszawa 2003, s. 837, [rec.:] „Państwo i Prawo” 2004/1, s. 105–107
- A. Gomułowicz, *Koszty uzyskania przychodów. Zasady ogólne*, Warszawa 2006, s. 144, [rec.:] „Przegląd Podatkowy” 2006/5, s. 40–41
- H. Hamaekers, K. Holmes, J. Głuchowski, T. Kardach, W. Nykiel, *Wprowadzenie do międzynarodowego prawa podatkowego*, Warszawa 2006, ss. 338, [nota rec.:] „Prawo i Podatki” 2006/6, s. 44
- Komentarz do ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych*, red. W. Nykiel, A. Mariański, Gdańsk 2006, s. 915, [nota rec.:] „Prawo i Podatki” 2006/7, s. 44
- J. Orłowski, *Uznanie administracyjne w prawie podatkowym*, Gdańsk 2005, ss. 214, [nota rec.:] „Prawo i Podatki” 2006/9, s. 44
- Finanse publiczne i prawo finansowe*, red. C. Kosikowski, E. Ruśkowski, II wyd., Warszawa 2006, s. 900, [nota rec.:] „Prawo i Podatki” 2006/11, s. 36
- Z. Kukulski, *Niedostateczna kapitalizacja a prawo podatkowe*, Warszawa 2006, ss. 259, [nota rec.:] „Prawo i Podatki” 2007/1, s. 37
- C. Kosikowski, *Ustawa podatkowa*, Warszawa 2006, s. 351, [nota rec.:] „Prawo i Podatki” 2007/2, s. 37
- Meritum. Podatki 2007*, red. A. Kazimierski, [nota rec.:] „Prawo i Podatki” 2007/3, s. 37
- A. Mariański i inni, *Odpowiedzialność członków zarządu spółki z o.o.*, Warszawa 2006, ss. 454, [nota rec.:] „Prawo i Podatki” 2007/4, s. 37
- C. Kosikowski, *Ustawa podatkowa*, Warszawa 2006, s. 351, [rec.:] „Państwo i Prawo” 2007/5, s. 116–118
- J. Rusek, *Instytucja płatnika w prawie polskim*, Warszawa 2007, [nota rec.:] „Prawo i Podatki” 2007/8, s. 37
- Ustawa o doradztwie podatkowym. Komentarz*, red. A. Mariański, Warszawa 2010, [nota rec.:] „Przegląd Podatkowy” 2011/3, s. 35
- M. Kalinowski, *Przedmiot podatku*, Toruń 2013, ss. 240, [rec.:] „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2014/2, s. 89–92

- A. Choduń, A. Gomułowicz, A. Skoczylas, *Klauzule generalne i zwroty niedookreślone w prawie administracyjnym*, Warszawa 2013, ss. 217, [rec.:] „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2014/3, s. 239–242
- A. Nita, *Porozumienia w prawie podatkowym. Horyzontalne metody determinacji powinności podatkowej*, Wolters Kluwer Business 2014, ss. 231, [rec.:] „Przegląd Podatkowy” 2014/10, s. 10–11
- A. Pikulska-Radomska, *Fiscus non erubescit. O niektórych italskich podatkach rzymskiego Pryncypatu*, Łódź 2013, s. 150, [rec.:] „Toruński Rocznik Podatkowy” 2015, s. 138–141
- M. Sęk, *Odwrotne obciążenia jako mechanizm opodatkowania usług wewnątrzunijnych*, Warszawa 2018, ss. 408, [rec.:] „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2018/6, s. 470–474

V. Artykuły prasowe, przeglądy orzecznictwa, opinie, wywiady i inne

- Sprawozdanie z Ogólnopolskiego Zjazdu Uniwersyteckich Zakładów Prawa Finansowego (10–12 maja 1978 r.), „Finanse” 1978/10, s. 43–45 (współaut. J. Jezierski)
- Opodatkować wynagrodzenia?, „Fakty”, 5.03.1983 r., s. 3
- O podatkach bez emocji, „Fakty”, 2.04.1983 r., s. 3
- Podatki, podatki..., „Fakty”, 23.04.1983 r., s. 3
- W sprawie podatków, „Fakty”, 18.06.1983 r., s. 3 i 15
- Samochody i podatki, „Fakty”, 27.07.1983 r., s. 3 (współaut. J. Ratowski)
- Samochody i podatki, „Fakty”, 19.10.1985 r., s. 3 i 15 (współaut. J. Ratowski)
- Samochody i podatki, „Fakty”, 18.01.1986 r., s. 12 i 15
- Samoopodatkowanie ludności, „Rada Narodowa, Gospodarka i Administracja” 1986/4, s. 30
- Sprawozdanie z sesji naukowej nt.: Aktualne problemy systemu finansowego rad narodowych, Toruń, 22 czerwca 1987 r., „Państwo i Prawo” 1987/11, s. 130–131 (współaut. J. Jezierski)
- Wybór źródeł prawa finansowego, Toruń 1987, ss. 292 (współaut. J. Jezierski)
- Przegląd orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego i Sądu Najwyższego w sprawach podatkowych za lata 1981–1985, cz. 1, „Finanse” 1987/11–12, s. 70–77 (współaut. J. Jezierski)
- Przegląd orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego i Sądu Najwyższego w sprawach podatkowych za lata 1981–1985, cz. 2, „Finanse” 1988/2–3, s. 59–64 (współaut. J. Jezierski)

- Przegląd orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego i Sądu Najwyższego w sprawach podatkowych za lata 1981–1985*, cz. 3, „Finanse” 1988/7–8, s. 55–64 (współaut. J. Jezierski)
- Przegląd orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego i Sądu Najwyższego w sprawach podatkowych za lata 1981–1985*, cz. 4, „Finanse” 1989/5, s. 40–45 (współaut. J. Jezierski)
- Opodatkowanie dochodów w Polsce. Zbiór przepisów*, Toruń 1992, ss. 130 (współaut. M. Kalinowski)
- Opinia do ustawy z dnia 11 lutego 1993 r. o zmianie niektórych ustaw regulujących zasady opodatkowania oraz niektórych innych ustaw*, druk senacki nr 156, Biuro Studiów i Analiz Kancelarii Senatu, Luty 1993, zeszyt nr 124
- Lekarski poradnik podatkowy*, Toruń 1993, ss. 41 (współaut. B. Brzezińska, D. Kalinowska, M. Kalinowski)
- Kodeks podatkowy. Zbiór przepisów podatkowych*, Toruń 1993, ss. 498 (współaut. M. Kalinowski)
- Kodeks podatkowy. Zbiór przepisów podatkowych*, Toruń 1994, ss. 682 (współaut. M. Kalinowski)
- Orzeczenia sądów w sprawach podatkowych. Zobowiązania podatkowe, procedura podatkowa, zagadnienia ogólne*, Toruń 1994, ss. 198 (współaut. M. Kalinowski)
- Kodeks podatkowy. Zbiór przepisów podatkowych*, Toruń 1995, ss. 730 (współaut. M. Kalinowski)
- Tezy referatu na Zjazd Katedr Prawa Finansowego*, Wigry 1995, „Glosa” 1995/6, s. 18
- Kodeks podatkowy. Zbiór przepisów podatkowych*, Toruń 1996, ss. 730 (współaut. M. Kalinowski, A. Olesińska)
- Orzeczenia sądów w sprawach podatkowych. Podatki i opłaty lokalne. Podatek rolny. Podatek leśny*, Toruń 1996 (współaut. M. Kalinowski, A. Olesińska)
- Orzeczenia sądów w sprawach podatkowych. Opłata skarbowa. Podatek od spadków i darowizn*, Toruń 1996, ss. 247 (współaut. M. Kalinowski)
- Orzeczenia sądów w sprawach podatkowych. Zobowiązania podatkowe, procedura podatkowa, zagadnienia ogólne*, Toruń 1996, ss. 262 (współaut. M. Kalinowski)
- B. Brzeziński, *Opodatkowanie spółki akcyjnej* [w:] *Spółka akcyjna w praktyce*, red. Z. Gordon, Dasshofer 1999–2005 (współaut. M. Kalinowski)
- Kodeks podatkowy. Zbiór przepisów podatkowych*, Toruń 1997, ss. 802 (współaut. M. Kalinowski, A. Olesińska)

- Stan prawa podatkowego w Polsce. Raport 2000*, Centrum Dokumentacji i Studiów Podatkowych w Łodzi, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2000/1, s. 111–123 (współaut. W. Nykiel)
- O uproszczeniu podatku dochodowego, „Forum Doradców Podatkowych” 2000/5, s. 3–4
- Wywiad z prof. Bogumiłem Brzezińskim, „Forum Doradców Podatkowych” 2000/12
- Termin – materialnoprawny czy proceduralny?, „Forum Doradców Podatkowych” 2001/2, s. 10–12
- Prawo podatkowe jako przedmiot wykładni, „Forum Doradców Podatkowych” 2002/7–8, s. 24–26
- Wykładnia językowa w prawie podatkowym, „Forum Doradców Podatkowych” 2002/10, s. 10–12
- Definicje pojęć a prawo podatkowe, „Forum Doradców Podatkowych” 2003/1, s. 14–16
- Polemika, „Forum Doradców Podatkowych” 2003/4, s. 13
- Definicje legalne w Ordynacji podatkowej – znaczenie i zakres obowiązywania, „Forum Doradców Podatkowych” 2003/5–6, s. 5–7
- Definicje legalne w Ordynacji podatkowej – znaczenie i zakres obowiązywania, „Forum Doradców Podatkowych” 2003/7, s. 12–13
- Jak zreformować polski system podatkowy, wypowiedź dla redakcji „Przeglądu Podatkowego” (wspólnie z W. Nykielem), „Przegląd Podatkowy” 2003/8, s. 9–10
- Europejski Trybunał Sprawiedliwości a krajowe sądownictwo podatkowe, „Forum Doradców Podatkowych” 2004/2, s. 25–27
- Aksesja a zagadnienia wykładni prawa podatkowego, „Forum Doradców Podatkowych” 2004/5, s. 35–37
- Wstęp: Profesor Andrzej Kabat [w:] *Ius et Lex. Księga pamiątkowa Profesora Andrzeja Kabata*, Olsztyn 2004, s. 73–81 (współaut. A. Biegalski, M. Goettel, S. Pikulski)
- Recenzja [w:] P. Trybała, *Leasing. Poradnik przedsiębiorcy*, Warszawa 2004, s. 85
- O prawach podatnika i środkach ich obrony, „Forum Doradców Podatkowych” 2005/1, s. 23–25
- Wiążące interpretacje do poprawki, „Rzeczpospolita” 5.08.2005 r., s. 5 (współaut. M. Masternak, W. Nykiel)
- Co nam przyniosła nowelizacja Ordynacji?, „Forum Doradców Podatkowych” 2005/9, s. 28–30
- Słowo wstępne [w:] M. Wystrychowski, *Wewnątrzspółnotowe nabycie towarów*, Kraków 2005, s. 25–26

- Stan prawa podatkowego w Polsce. Raport 2005*, Centrum Dokumentacji i Studiów Podatkowych w Łodzi (druk ulotny), ss. 17
- Podatki bezpośrednie w państwach Wspólnoty Europejskiej a zasady i wolności traktatowe*, cz. 1, „Forum Doradców Podatkowych” 2006/1, s. 22–23
- Podatki bezpośrednie w państwach Wspólnoty Europejskiej a zasady i wolności traktatowe*, cz. 2, „Forum Doradców Podatkowych” 2006/2, s. 10–11
- Stan prawa podatkowego w Polsce. Raport 2005*, Centrum Dokumentacji i Studiów Podatkowych w Łodzi, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2006/1, s. 103–121 (współaut. W. Nykiel)
- Jak zreformować administrację skarbową (głos w dyskusji)*, „Fiskus” 2006/8, s. 8–9 (współaut. W. Nykiel)
- Jak poprawić legislację podatkową*, „Fiskus” 2006/13–14, s. 9–10
- Tworzenie prawa podatkowego*, „Fiskus” 2006/16, s. 30–32 (współaut. W. Nykiel)
- Ocena obowiązującego prawa podatkowego*, „Fiskus” 2006/17, s. 32–34 (współaut. W. Nykiel)
- Stosowanie prawa podatkowego*, „Fiskus” 2006/18, s. 31–33 (współaut. W. Nykiel)
- Budowa zaufania za pieniądze podatnika*, wywiad, „Fiskus” 2006/19, s. 12–13
- Opinia z dnia 27 sierpnia 2006 r. o rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy Ordynacja podatkowa oraz o zmianie niektórych innych ustaw (V kadencja, druk sejm. nr 731)*
- Kodeks podatkowy. Zbiór przepisów podatkowych*, Toruń 2006, ss. 1414 (współaut. M. Kalinowski, W. Morawski, A. Zalański, E. Prejs, K. Lasiński-Sulecki)
- Nadpłacona akcyza – uwagi na tle wyroku ETS*, „Fiskus” 2007/6, s. 18–21 (współaut. K. Lasiński-Sulecki)
- Kodeks podatkowy. Zbiór przepisów podatkowych*, Toruń 2007, ss. 1110 (współaut. M. Kalinowski, W. Morawski, E. Prejs, K. Lasiński-Sulecki)
- Deklaracja praw podatnika (propozycja systematyzacji tez)*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2008/2, s. 111–116
- Deklaracja praw podatnika (projekt)*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2008/2, s. 116–119
- Deklaracja praw podatnika (Pierwszy Protokół do Deklaracji praw podatnika)*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2008/2, s. 120–121
- Charakter prawny umów o unikaniu podwójnego opodatkowania*, „Biuletyn Biura Analiz Sejmowych Kancelarii Sejmu” 2008/3, s. 9–13 (współaut. K. Lasiński-Sulecki, W. Morawski)

- Institucja zaniechania poboru podatku oraz instytucja zaniechania ustalania zobowiązań podatkowych*, „Biuletyn Biura Analiz Sejmowych Kancelarii Sejmu” 2008/3, s. 27–31 (współaut. A. Olesińska)
- Deklaracja praw podatnika (propozycja systematyzacji tez)*, „Prawo i Podatki” 2008/4, wydanie specjalne, s. 3
- Parasol ochronny dla podatnika*, wywiad, „Partner i Doradca”, dodatek do dziennika „Rzeczpospolita”, 26.11.2009 r., s. 5
- Dziesięciolecie Kwartalnika Prawa Podatkowego*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 1999–2008, Łódź 2009, s. 7–10
- Kodeks Podatkowy. Zbiór przepisów podatkowych*, Toruń 2009, ss. 1252 (współaut. M. Kalinowski, W. Morawski, E. Prejs, K. Lasiński-Sulecki)
- Kolejne zmiany w ordynacji podatkowej to nieporozumienie. Trzy pytania do prof. dr hab. Bogumiła Brzezińskiego*, „Gazeta Prawna”, 8.04.2010 r.
- Próba oceny stanu polskiego sądownictwa administracyjnego w kontekście rozstrzygnięć w sprawach podatkowych. Wywiad z profesorem Bogumiłem Brzezińskim*, „Przegląd Podatkowy” 2010/10, s. 5–9
- Do Czytelników [w:] Model Konwencji OECD. Komentarz*, red. B. Brzeziński, Warszawa 2010, s. 25–26
- Kodeks podatkowy. Zbiór przepisów podatkowych*, Toruń 2010, ss. 1228 (współaut. M. Kalinowski, W. Morawski, E. Prejs, K. Lasiński-Sulecki)
- O profesorze Janie Głuchowskim [w:] W świecie finansów i prawa finansowego. Działalność dydaktyczna profesora Jana Głuchowskiego*, Toruń 2010, s. 73–79
- Czy milczenie jest złotem albo o zaletach komunikacji*, „Doradca Podatkowy” 2011/1, s. 33–34 (współaut. H. Filipczyk)
- Stan prawa podatkowego w Polsce. Raport 2010*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2011/1, s. 61–83 (współaut. W. Nykiel)
- Kwartal po ogłoszeniu Deklaracji Praw Podatnika – i co dalej? Wywiad z prof. dr hab. Bogumiłem Brzezińskim*, „Prawo i Podatki” 2011/9, s. 1–4
- Wystąpienie doktora honoris causa [w:] Bogumił Brzeziński. Doktor honoris causa Uniwersytetu Łódzkiego*, Toruń 2011, s. 33–37
- 20 lat Przeglądu Orzecznictwa Podatkowego – kilka refleksji o początkach czasopisma*, „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego” 2012/9, s. 6–7
- O treści raportu końcowego zespołu osób zaproszonych do prac przygotowawczych dla stworzenia projektu ordynacji podatkowej*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2014/1, s. 97–100
- 15 lat Kwartalnika Prawa Podatkowego [w:] Kwartalnik Prawa Podatkowego 2009–2014*, s. 7–12

Wstęp [w:] Polskie prawo podatkowe a prawo unijne. Katalog rozbieżności,
red. B. Brzeziński, D. Dominik-Ogińska, K. Lasiński-Sulecki, A. Za-
lasiński, Warszawa 2015, s. 15–17

VI. Hasła encyklopedyczne

Encyklopedia podatkowa PWN, red. C. Kosikowski, Warszawa 1998:
Decyzja o odpowiedzialności podatkowej inkasenta
Decyzja o odpowiedzialności podatkowej płatnika
Decyzja o wysokości zaległości podatkowej
Decyzja o zabezpieczeniu zobowiązania płatnika oraz inkasenta
Decyzja o zabezpieczeniu zobowiązania podatkowego
Decyzja ustalająca wysokość zobowiązania podatkowego
Deklaracja podatkowa
Firmanctwo
Informacje podatkowe
Kontrola podatkowa
Korygowanie deklaracji (zeznań) podatkowych
Księgi podatkowe
Księgi rachunkowe
Nadpłata
Następstwo prawne osób prawnych oraz innych przedsiębiorców
Następstwo prawne spadkobierców podatnika
Normy oszacowania podstawy opodatkowania
Obowiązek podatkowy
Odpowiedzialność podatkowa członka zarządu spółki
Odpowiedzialność podatkowa członków rodziny podatnika
Odpowiedzialność podatkowa dzierżawcy nieruchomości
Odpowiedzialność podatkowa firmowanego i firmującego
Odpowiedzialność podatkowa inkasenta
Odpowiedzialność podatkowa małżonka podatnika
Odpowiedzialność podatkowa nabywcy przedsiębiorstwa podatnika
Odpowiedzialność podatkowa nabywcy środka trwałego
Odpowiedzialność podatkowa osoby prawnej powstałej w wyniku po-
działu innej osoby prawnej
Odpowiedzialność podatkowa osób trzecich
Odpowiedzialność podatkowa płatnika
Odpowiedzialność podatkowa spadkobiercy
Odpowiedzialność podatkowa użytkownika nieruchomości

Odpowiedzialność podatkowa współnika spółki cywilnej, jawnej oraz
komplementariusza spółki komandytowej
Odpowiedzialność podatkowa zapisobiercy
Odpowiedzialność solidarna w prawie podatkowym
Odraczenie terminów podatkowych
Odroczenie terminu płatności podatku
Odsetki za zwłokę
Oprocentowanie nadpłaty
Opłata prolongacyjna
Potrącenie podatku
Przechowywanie dokumentów
Przedawnienie zobowiązania płatnika oraz inkasenta
Przedawnienie zobowiązania podatkowego
Przedłużanie terminów podatkowych
Przeniesienie własności rzeczy lub praw majątkowych na rzecz Skarbu
Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego
Rachunki
Rata podatku
Rejestr podatkowy
Rejestr zastawów skarbowych
Rok podatkowy
Ryczałt podatkowy
Samoobliczanie podatku
Stwierdzenie nadpłaty
Szacowanie podstawy opodatkowania
Tajemnica skarbowa
Termin zapłaty podatku
Umorzenie zaległości podatkowych
Wygasanie zobowiązań płatnika oraz inkasenta
Wygasanie zobowiązań podatkowych
Zabezpieczenie zobowiązania podatkowego
Zaległość podatkowa
Zaliczka na podatek
Zaniechanie poboru podatków
Zaniechanie ustalania zobowiązań podatkowych
Zaokrąglenie podstawy obliczania podatku i kwoty podatku
Zastaw skarbowy
Zapłata podatku
Zeznanie podatkowe
Zobowiązanie podatkowe

Wielka encyklopedia prawa, t. 9, *Prawo finansowe*, red. B. Brzeziński, H. Li-twińczuk, Z. Ofiarski, Warszawa 2017:

Abolicja podatkowa

Alternatywny podatek minimalny

Centesima rerum venalium

Ceny transferowe (współaut. K. Lasiński-Sulecki)

Czopowe

Danegeld

Danina publiczna

Decyzja określająca wysokość zobowiązania podatkowego

Decyzja ustalająca wysokość zobowiązania podatkowego

Deklaracja podatkowa

Domesday Book

Dyrektor Krajowej Informacji Podatkowej

Dyrektywa Rady 2011/16/UE

Dzierżawa podatków

Dziesięcina

Ejsfora

Harmonizacja podatków

Hiberna

Informacje podatkowe

Inkasent podatku

Interamerykańskie Centrum Administracji Podatkowych

Jednolity plik kontrolny

Jurysdykcja podatkowa (współaut. J. Pustuł)

Komitet Spraw Fiskalnych OECD

Konstytucyjne przepisy podatkowe

Konwencja o wzajemnej pomocy administracyjnej w sprawach podatkowych

Konwencja 90/436/EWG

Koszty poboru podatku

Krajowa Administracja Skarbowa

Kredyt podatkowy

Kwarta

„Kwartalnik Prawa Podatkowego”

Kwota wolna od opodatkowania

Łanowe

Łączne opodatkowanie dzieci i rodziców

Metoda ceny odprzedaży

Metoda porównywalnej ceny niekontrolowanej
Metoda rozsądnej marży
Metoda zysku transakcyjnego
Międzynarodowe Biuro Dokumentacji Podatkowej
Międzynarodowe prawo podatkowe
Międzynarodowe Stowarzyszenie Podatkowe
Międzynarodowe umowy podatkowe
Model Konwencji OECD
Modele umów w sprawie zapobiegania podwójnemu opodatkowaniu
„Monitor Podatkowy”
Nadużycie prawa podatkowego
Nadzwyczajny podatek od wzbogacenia wojennego
Numer Identyfikacji Podatkowej
Obejście prawa podatkowego
Odpowiedzialność inkasenta
Odpowiedzialność płatnika
Odpowiedzialność podatkowa podatnika
Ofiara wieczysta
Opinia zabezpieczająca
Opłata miejscowa
Opłata targowa
Opłata uzdrowiskowa
Opodatkowanie proporcjonalne
Optymalizacja podatkowa
Ordynacja podatkowa
Organ kontroli skarbowej
Ośrodek Studiów Fiskalnych
Państwowy podatek przemysłowy
Planowanie podatkowe
Płatnik podatku
Pobór podatku
Podatek
Podatek gruntowy
Podatek „kawalerski”
Podatek od okien
Podatek od ponadnormatywnych wypłat wynagrodzeń
Podatek wyrównawczy
Podatki bezpośrednie
Podatki konsumpcyjne
Podatki obrotowe

Podatek od luksusu
Podatki pośrednie
Podatki proekologiczne
Podatki repartycyjne
Podatki syntetyczne
Podatnik
Podstawa obliczania podatku
Podwójne nieopodatkowanie
Podwójne opodatkowanie
Podymne
Portorium
„Prawo i Podatki”
Prawo podatkowe
Prawo podatkowe Unii Europejskiej
„Przegląd Orzecznictwa Podatkowego”
Rada do Spraw Przeciwdziałania Unikaniu Opodatkowania
Rada Konsultacyjna Prawa Podatkowego
Raj podatkowy
Rata podatku
Rok podatkowy
Samoobliczanie podatku
Samoopodatkowanie się mieszkańców na cele publiczne
Skala podatkowa
Specjalny podatek węglowodorowy
Stawka podatkowa
Subsidium charitativum
System podatkowy
Szeleżne
Szkodliwa konkurencja podatkowa
Szos
Świątopietrze
Teorie podatkowe
Termin zapłaty podatku
„Toruński Rocznik Podatkowy”
Tributum
Uchylenie się od opodatkowania
Ulga w spłacie zobowiązań podatkowych
Umowy międzynarodowe w sprawie unikania podwójnego opodatkowania
Unikanie opodatkowania

Vicesima hereditatis

Vicesima libertatis

Wygaśnięcie zobowiązania podatkowego

Wykładnia prawa podatkowego

Wynik kontroli

Zaliczka na podatek

Zaniechanie poboru podatku

Zaniechanie ustalania zobowiązań podatkowych

Zapłata podatku

Zasada *in dubio pro tributario*

Zasady ogólne prawa podatkowego

Zasady podatkowe

Zwrot podatku

ADRES GRATULACYJNY Z OKAZJI JUBILEUSZU PANA PROFESORA BOGUMIŁA BRZEZIŃSKIEGO

Czcigodny Panie Profesorze, Dostojny Jubilacie!

Przypadł mi w udziale miły i zaszczytny obowiązek dołączenia do grona przyjaciół i kolegów, którzy mogą złożyć najlepsze życzenia Panu Profesorowi Bogumiłowi Brzezińskiemu z okazji Jego zacnego Jubileuszu. Czynię to z wielką przyjemnością, gdyż znam i cenię Dostojnego Jubilata od wielu lat.

Pan Profesor związany jest z toruńskim Uniwersytetem i z naszym Wydziałem Prawa i Administracji od bardzo wielu lat. Urodził się wprawdzie w Elblągu, ale Torunianinem jest z wyboru. Tu, w 1974 r., ukończył prawnicze studia – wychodząc „spod ręki” Profesora Jana Głuchowskiego – tu, krok po kroku, osiągał coraz to wyższe szczeble kariery akademickiej – od asystenta stażysty po profesora zwyczajnego. Tu powstawały Jego liczne znakomite prace naukowe. Tu wreszcie wykształcił kilka pokoleń studentów i przygotował młodych badaczy do samodzielnej pracy naukowej. To tu, wreszcie, z wielkim powodzeniem poświęcał się pracom organizacyjnym na swoim macierzystym Wydziale, w całej Uczelni i poza nią.

Zdolności organizacyjne, budzący prawdziwy podziw dorobek naukowy, charyzma i takie cechy charakteru jak otwartość na innych ludzi i życzliwość sprawiały, że Panu Profesorowi powierzano liczne ważne i zaszczytne funkcje akademickie. Nie sposób wymienić tu wszystkich, przypomnę więc tylko kilka z nich. W latach 1992–2018 (a więc przez 26 lat) kierował Pan Profesor Katedrą Prawa Finansów Publicznych. Był też, od 1990 do 1996 roku, Prodziekanem Wydziału Prawa i Administracji UMK.

Nie bez znaczenia dla naszego Uniwersytetu była i jest nadal społeczna i doradcza aktywność Pana Profesora. Był m.in. ekspertem Sejmu i Senatu RP oraz Trybunału Konstytucyjnego, a także członkiem Zespołu do spraw Prawa Karnego Skarbowego działającego w ramach Komisji Reformy Prawa Karnego. Był również członkiem Społecznej

Rady Skarbowości przy Ministrze Finansów. Obecność w tych i innych ogólnopolskich gremiach sprawiała, że nasz Dostojny Jubilat jest jednym z najbardziej rozpoznawalnych w Polsce ludzi związanych z toruńskim Uniwersytetem, a przez to bardziej znana i dostrzegalna w całym kraju jest też i nasza uczelnia!

W uznaniu zasług naukowych, dydaktycznych, ale i organizacyjnych odznaczano i nagradzano Pana Profesora Bogumiła Brzezińskiego wielokrotnie, by wspomnieć choćby nadane Mu najwyższe wyróżnienie akademickie – doktorat *honoris causa* Uniwersytetu Łódzkiego w 2010 r. Myślę jednak, że od nagród i zaszczytów, jakimi naszego Dostojnego Jubilata honorowano, ważniejsze jest to, że obdarzali i obdarzają Go nadal przyjaźnią, cenią i zwyczajnie lubią ludzie: studenci, doktoranci i pracownicy naszej – i nie tylko naszej – uczelni.

Szanowny Panie Profesorze!

Znam Pana na tyle długo i na tyle dobrze, by dziś z przyjemnością stwierdzić, iż jako *Vir clarissimus, Iuris prudens illustrissimus, Bonus et sapiens, Bene meritus et docendi peritus* – a więc jako Mąż najświetniejszy, sławny uczonością w prawie, Człowiek zacny, mądry i dobrze zasłużony Uniwersytetowi – w pełni zasłużenie odbiera Pan hołdy, które Mu dziś składamy!

Czcigodny Jubilate, obecny Jubileusz – choć bez wątpienia godny – niech Pan traktuje, proszę, tylko jako pewien zasłużony przystanek i odpoczynek niezbędny dla zaczerpnięcia – przy sercach życzliwych Panu ludzi – nowych sił na dalszą akademicką drogę. Bardzo liczymy na dalszą owocną współpracę z Panem dla dobra nauki, dla dobra naszego wspólnego Wydziału i naszej wspólnej Uczelni!

Ad multos annos!

Toruń, 26 kwietnia 2019 r.

Prof. Andrzej Sokala
Prorektor Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

IN DUBIO PRO TRIBUTARIO – PRZESZŁOŚĆ I TERAŻNIEJSZOŚĆ

Agnieszka Bielska-Brodziak

1. WSTĘP

Na gruncie prawa podatkowego zwrot *in dubio* kojarzony jest na ogół z zasadą *in dubio pro tributario*¹. Jednakże prowadząc rozważania na temat tej paremii, nie sposób abstrahować od karnoprocesowej *in dubio pro reo*. Należy także zaznaczyć, że obie te zasady uznawane są za szczególne eksplikacje ogólnej idei działania na rzecz wolności, wyrażającej się skrótowo w topice *in dubio pro libertate*². Wskazane tu zasady można także łączyć z fundamentalnymi wartościami systemu prawa: zapewnianiem bezpieczeństwa prawnego³ czy ochroną strony słabszej. W ostatnich kilku latach doszło do znaczących zmian w obszarze prawa publicznego: zasady *in dubio pro tributario* oraz *in dubio pro libertate* – przez lata nieznormatywizowane, w przeciwieństwie do zasady *in dubio pro reo* – doczekały się bezpośredniego wyrażenia odpowiednio w art. 2a ustawy z 29.08.1997 r. – Ordynacja podatkowa⁴ i art. 7a ustawy z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego⁵. Niniejszy artykuł będzie koncentrował się na topice *in dubio pro tributario*; dwie pozostałe zasady będą tu przywoływane jedynie posiłkowo.

¹ Znacznie rzadziej zasadę tę wyraża się sformułowaniem *in dubio contra fisco*.

² B. Brzeziński, *Podstawy wykładni prawa podatkowego*, Gdańsk 2008, s. 110.

³ „Może się zresztą okazać, że omawiany topos interpretacyjny nie jest rzeczywiście pojęciowo osiowy – wydaje się konsekwencją postulatu pewności prawa” (H. Filipczyk, *Postulat pewności prawa w wykładni operatywnej prawa podatkowego*, Warszawa 2013, s. 136).

⁴ Dz.U. z 2018 r. poz. 800 ze zm., dalej: o.p. Zgodnie z art. 2a o.p.: „Niedające się usunąć wątpliwości co do treści przepisów prawa podatkowego rozstrzyga się na korzyść podatnika”. Przepis ten wszedł w życie z dniem 1.01.2016 r. na podstawie ustawy z 5.08.2015 r. o zmianie ustawy – Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1197).

⁵ Dz.U. z 2018 r. poz. 2096 ze zm., dalej: k.p.a. Przepis ten wszedł w życie z dniem 1.06.2017 r. na podstawie ustawy z 7.04.2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 935).

Zasada *in dubio pro tributario* jest intrygująca co najmniej z kilku względów. Po pierwsze, oddziałuje ona na normy o charakterze tetycznym, a więc sztuczne konstrukcje, które w przeważającej mierze nie mają źródła w prawie natury czy inaczej rozumianym systemie moralnym, który buduje nasze ludzkie postrzeganie, intuicję ułatwiającą wybór między dobrem a złem. Kiedy ocenia się sytuacje regulowane przez prawo karne (takie jak choćby przemoc rodziców wobec dzieci, rozbój, pozbawienie kogoś życia), dość łatwo jest orzec, co dobre, a co złe, co właściwe, a co niewłaściwe. W przypadku norm podatkowopravných tracimy ten instynkt. Zasada *in dubio pro tributario* wydaje się więc lekarstwem na niejasność litery prawa; wskazówką dla stosujących prawo, jakie wartości preferować w sytuacji, gdy możliwe do przyjęcia są skrajnie różne rozstrzygnięcia. Po wtóre, zasada *in dubio pro tributario* przechodziła różne koleje losu. Przez wiele lat funkcjonowała jako rezultat wnioskowania z przepisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r.⁶, jednak nigdzie nie była wypowiedziana wprost. Jak już wspomniano, od 1.01.2016 r. *explicite* wyraża ją art. 2a o.p. Co więcej, sformułowano ją w sposób kategoriyczny, literalnie niedopuszczający wyjątków: „Niedające się usunąć wątpliwości co do treści przepisów prawa podatkowego rozstrzyga się na korzyść podatnika”. Silnie odróżnia ją to od wyrażonej w art. 7a k.p.a. zasady *in dubio pro libertate*, w treści której zastrzeżono m.in., że nie stosuje się jej, „jeżeli wymaga tego ważny interes publiczny, w tym istotne interesy państwa, a w szczególności jego bezpieczeństwa, obronności lub porządku publicznego”. Po trzecie wreszcie, normatywizacja zasady *in dubio pro tributario* wiązała się z wielkimi nadziejami – intuicja przekonuje nas bowiem, że status tego, co w prawie literalnie wyrażone, jest mocniejszy i bardziej klarowny. Czy po trzech latach od wejścia w życie przepisu art. 2a o.p. można uznać te nadzieje za spełnione? W celu odnalezienia odpowiedzi na to pytanie warto będzie przyjrzeć się funkcjonowaniu zasady *in dubio pro tributario* przed i po 1.01.2016 r.

2. *IN DUBIO PRO TRIBUTARIO* PRZED 1.01.2016 R.

Przed 1.01.2016 r. zasada *in dubio pro tributario* funkcjonowała jako „quasi-logiczna konsekwencja grupy norm konstytucyjnych i ustawowych”⁷. Wiązano ją z zasadą demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji RP) oraz wynikającymi z niej zasadami określoności, a także zaufania

⁶ Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm., dalej: Konstytucja RP.

⁷ A. Mariański, *Rozstrzygnięcie wątpliwości na korzyść podatnika. Zasada prawa podatkowego*, Warszawa 2009, s. 95.

do państwa i stanowionego przezeń prawa⁸. Łączono ją również z zasadą ustawowej regulacji opodatkowania (art. 84 Konstytucji RP), zasadą prawdy obiektywnej (art. 122 o.p.), zasadą prowadzenia postępowania w sposób budzący zaufanie do organów podatkowych (art. 121 § 1 o.p.) oraz zasadą czynnego udziału strony w postępowaniu (art. 123 § 1 o.p.)⁹.

Zasada *in dubio pro tributario* przed 1.01.2016 r. postrzegana była jako dotycząca nie tylko wątpliwości co do stanu prawnego (wątpliwości interpretacyjnych), lecz także wątpliwości co do stanu faktycznego. I tak A. Mariański wskazywał, że wynikają z niej nie tylko konsekwencje w zakresie wykładni przepisów prawa podatkowego, lecz również w zakresie postępowania dowodowego¹⁰. Jak stwierdził autor, zasada *in dubio pro tributario* „nakazuje organom podatkowym zebranie pełnego materiału dowodowego, którego braki nie mogą być rozstrzygane na niekorzyść podatnika, a także zakazuje oceny dowodów na niekorzyść podatnika, jeżeli nie istnieją ku temu podstawy wynikające z innych dowodów”¹¹. B. Brzeziński zaznaczał również, że „[c]hodzi tu zarówno o wątpliwości dotyczące stanu faktycznego, jak też stanu prawnego. Rozstrzyganie na korzyść podatnika wątpliwości dotyczących stanu faktycznego sprawy jest współcześnie dobrze utrwalonym standardem, znajdującym całkowicie zadowalające oparcie w przepisach dotyczących postępowania podatkowego”¹². W orzecznictwie można jednak dostrzec przykłady wypowiedzi, w których sądy sprzeciwiały się łączeniu zasady *in dubio pro tributario* z rozstrzygnięciem wątpliwości co do stanu faktycznego¹³. Jest

⁸ A. Mariański, *Rozstrzyganie...*, s. 95–96.

⁹ A. Mariański, *Rozstrzyganie...*, s. 95–96. Por. A. Gomułowicz, *Podatki a etyka*, Warszawa 2013, s. 137: „Zakaz wykładni *in dubio pro fisco* wywodzi się z konstytucyjnej zasady państwa prawnego. Jest tak dlatego, że zasada pewności prawa oraz zasada zaufania do państwa i stanowionego przezeń prawa kładą szczególny nacisk na bezpieczeństwo prawne i bezpieczeństwo ekonomiczne podatnika. A to oznacza, że w razie wątpliwości co do treści przepisów podatkowych, stosować należy takie reguły interpretacyjne, które najbardziej oddają treść tych zasad, które wywodzą się z norm i wartości konstytucyjnie chronionych”.

¹⁰ A. Mariański, *Rozstrzyganie...*, s. 97–98.

¹¹ A. Mariański, *Rozstrzyganie...*, s. 98. Trzeba jednak zauważyć, że autor za „podatkowoprawy odpowiednik zasady domniemania niewinności” uznał „wynikającą z art. 21 § 2 o.p. zasadę domniemania prawdziwości deklaracji podatkowoprawnej”. Zob. A. Mariański, *Rozstrzyganie...*, s. 89.

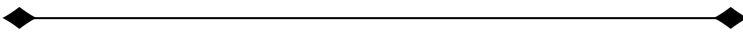
¹² B. Brzeziński, *Podstawy...*, s. 110.

¹³ „Nie można również podzielić zarzutu skargi o naruszeniu zasady rozstrzygania wątpliwości na korzyść podatnika. Reguła *in dubio pro tributario* jest bowiem zasadniczo regułą interpretacyjną w zakresie wykładni przepisów prawa, nie zaś oceny stanu faktycznego” (wyrok WSA w Opolu z 18.10.2013 r., I SA/Op 479/13, LEX nr 1389616).

WSPÓŁCZESNE
PROBLEMY
PRAWA PODATKOWEGO

Teoria i praktyka

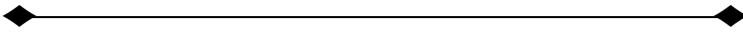
Tom II

Księga jubileuszowa dedykowana

Profesorowi

BOGUMIŁOWI
BRZEZIŃSKIEMU

Wolters Kluwer

WARSZAWA 2019

WYKŁADNIA PRAWA PODATKOWEGO UNII EUROPEJSKIEJ W PRAKTYCE POLSKICH ORGANÓW PODATKOWYCH

Izabela Andrzejewska-Czernek

1. WSTĘP – ORGANY PODATKOWE A UNIJNE PRAWO PODATKOWE

Niniejszy artykuł stanowi kontynuację badań, których rezultat opublikowano w 2013 r.¹ w zakresie wykładni dokonywanej przez polskie organy podatkowe. Temat wart jest ponownego zbadania przede wszystkim dlatego, że Polska jest w Unii Europejskiej już nie kilka, lecz kilkanaście lat, a w ciągu 7 lat zaszły znaczne zmiany w świadomości społeczeństwa co do skuteczności i znaczenia prawa unijnego² w Polsce.

Dla porządku należy wskazać, że we wspomnianym opracowaniu w kontekście działalności organów podatkowych postawiono cztery pytania, na które wówczas konieczne było udzielenie odpowiedzi:

1. Kiedy powinno dochodzić do wykładni unijnego prawa podatkowego przez organy krajowe i jaka jest praktyka w tym zakresie?³

2. Jaki jest przebieg wykładni podatkowego prawa UE dokonywanej przez organy administracji podatkowej?

3. Czy można porównać przebieg wykładni prawa podatkowego UE do przebiegu wykładni prawa krajowego?

4. Jaki wpływ na wykładnię prawa podatkowego UE ma orzecznictwo polskich sądów administracyjnych oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej?

Odpowiedzi na pytania 1 i 3 uważam za wciąż aktualne.

¹ I. Andrzejewska-Czernek, *Wykładnia prawa podatkowego Unii Europejskiej*, Warszawa 2013.

² Zob. B. Brzeziński, *Wykładnia prawa podatkowego*, Gdańsk 2012, s. 185.

³ Bardzo ciekawe uwagi na ten temat zawiera publikacja N. Póltorak, *Ochrona uprawnień wynikających z prawa Unii Europejskiej w postępowaniach krajowych*, Warszawa 2010.

Na pytania 2 i 4 warto natomiast odpowiedzieć ponownie. Interesujące jest zwłaszcza to, jak aktualnie przebiega wykładnia prawa UE w orzecznictwie organów administracji podatkowej. W efekcie będzie można stwierdzić, czy zaszła zmiana w podejściu organów podatkowych do wykładni prawa podatkowego Unii Europejskiej od 2013 r., a jeśli tak – to na czym zmiana ta polega.

Materiałem badawczym – podobnie jak we wspomnianym, pierwotnym artykule – będą tutaj interpretacje ogólne i indywidualne przepisów prawa podatkowego⁴, opublikowane w Systemie Informacji Prawnej⁵ w latach 2018–2019. Z uwagi na objętość materiału badawczego oraz uzupełniający charakter badań przyjęcie okresu 2 lat wydaje się wystarczające. Celem badania przeprowadzonego na potrzeby niniejszego artykułu nie jest bowiem ukazanie ewolucji, ale sprawdzenie, jak jest teraz. W zestawieniu z obrazem z przeszłości można uzyskać wyraźną informację o zmianach.

Znaczenie interpretacji prawa podatkowego z punktu widzenia funkcjonowania systemu podatkowego w Polsce znacznie zmniejszyło się w ostatnich latach⁶. Pomimo tego wciąż stanowią one w ocenie autorki jedyne w miarę pełne, możliwe do zbadania i wiarygodne źródło informacji o tym, jakie jest podejście organów podatkowych do stosowania prawa unijnego. Źródłem uzupełniającym mogą tu być objaśnienia podatkowe⁷, a także wszelkie „informacje”, „wyjaśnienia” i „ostrzeżenia” kierowane przez Ministra Finansów do podatników⁸. Dotykają one jednak tylko kilku wybranych problemów z zakresu prawa podatkowego, a przedstawiony w nich obraz stanowi nie tyle przykład stosowania prawa, ile swego rodzaju komentarz, wydawany często, zanim dojdzie do zasto-

⁴ Interpretacje przepisów prawa podatkowego – uregulowane w rozdziale 1a działu II ustawy z 29.08.1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2018 r. poz. 800 ze zm.).

⁵ <http://sip.mf.gov.pl/>

⁶ Zob. np. K. Koślicki, *Interpretacje podatkowe przestają mieć znaczenie*, www.prawo.pl, <https://www.prawo.pl/podatki/wnioski-i-odmowy-wydania-interpretacji-podatkowych-coraz-mniej,355747.html> (dostęp: 14.01.2019 r.).

⁷ Objasnienia stanowią ogólne wyjaśnienia przepisów prawa podatkowego dotyczące stosowania tych przepisów i wydawane są na podstawie art. 14a § 1 pkt 2 Ordynacji podatkowej.

⁸ Obowiązek ich wydawania nie wynika z konkretnych przepisów; są one zamieszczane na stronach internetowych Ministerstwa Finansów w tym samym miejscu co objaśnienia, z zastosowaniem się do nich nie wiąże się jednak ochrona, jaką dają objaśnienia i interpretacje.

sowania przepisów⁹. Wgląd do – z zasady jawnych tylko dla stron – postępowań podatkowych zapewnia analiza orzecznictwa sądów. Z uwagi na to, że orzeczenia nie mogą dotyczyć interpretacji wydanych w 2018 r. oraz w styczniu 2019 r., badanie to nie da aktualnego obrazu zjawiska poddawanego analizie.

Przeprowadzenie opisanych badań skłania do ponownego podkreślenia kwestii, która powinna być już oczywista. Krajowe organy administracji podatkowej są podmiotami zobowiązanymi do stosowania – w tym do dokonywania wykładni – unijnego prawa podatkowego¹⁰. Obowiązek ten wynika wprost z przepisów prawa UE, znajduje też potwierdzenie w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości UE¹¹ i sądów administracyjnych¹². Do zastosowania przepisów prawa UE przez polskie organy podatkowe dojść musi w sytuacji, w której zakres polskiego prawa podatkowego pokrywa się z zakresem prawa unijnego.

Należy zauważyć, że obowiązek ten bywa kontrowersyjny i może powodować wiele problemów. Choćby zastosowanie zasad pierwszeństwa czy bezpośredniego skutku przez organy administracji podatkowej rodzi oczywiste trudności, takie jak sprzeczność z zasadą podziału władzy (wkroczenie przez organ administracji podatkowej w kompetencje władzy ustawodawczej czy sądowniczej) czy też konieczność podważania aktów wykonawczych¹³.

Jednak pominięcie organów jako zobowiązanych do stosowania bezpośrednio skutecznych przepisów unijnych miałyby bardzo poważne konsekwencje z punktu widzenia innych zasad prawa UE (w szczególności zasad efektywności czy efektywnej ochrony prawnej). Według N. Półto-

⁹ Przykładem będą tu objaśnienia podatkowe z 31.01.2019 r., *Informacje o schematach podatkowych (MDR)*, dotyczące przepisów obowiązujących od 1.01.2019 r.

¹⁰ Zob. B. Brzeziński, *Wykładnia...*, s. 189.

¹¹ Zob. art. 4 ust. 3 tiret trzecie i czwarte Traktatu o Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana: Dz.Urz. UE C 202 z 2016 r., s. 13) oraz z art. 288 tiret trzecie Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana, Dz.Urz. UE C 202 z 2016 r., s. 47), a przed 1.12.2009 r. – z art. 10 oraz 249 tiret trzecie Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (wersja skonsolidowana: Dz.Urz. UE C 321E z 2016 r., s. 1).

¹² Wyroków bezpośrednio to potwierdzających są setki – zob. I. Andrzejewska-Czernek, *Wykładnia prawa...* Pomimo upływu lat sądy polskie wciąż muszą to organom podatkowym przypominać – zob. wyrok NSA z 12.10.2016 r., I FSK 2035/15, LEX nr 2167700, oraz liczne odwołujące się do niego późniejsze wyroki wojewódzkich sądów administracyjnych, np. wyrok WSA w Poznaniu z 12.04.2017 r., I SA/Po 1505/16, LEX nr 2283689.

¹³ Tak N. Półtorak, *Ochrona uprawnień wynikających z prawa Unii Europejskiej w postępowaniach krajowych*, Warszawa 2010, s. 101.

rak: „Prawo unijne nie byłoby skutecznie wykonane na poziomie organów administracyjnych, a większość spraw musiałaby być referowana do sądu dla zapewnienia zastosowania zasad pierwszeństwa i bezpośredniego skutku”¹⁴.

Konieczne jest też podkreślenie, że autorka jest daleka od idealizowania prawa unijnego. Zdarzają się i tam sytuacje, gdy przepisy są nadmier- nie skomplikowane, a orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości UE powo- duje dalsze problemy i niejasności¹⁵. Niemniej jednak błędy w wykładni dokonywane przez polskie organy podatkowe rzadko dotyczą takich niuansów, częściej zaś kwestii fundamentalnych, podstawowych zasad prawa unijnego, jak np. zasada neutralności czy klauzula *stand still* w VAT.

2. JAK BYŁO? STAN RZECZY DO 2013 R.

Przeprowadzone badania doprowadziły do interesującego wniosku, że podejście organów podatkowych do przepisów prawa Unii Europej- skiej zależało od skutków, z jakimi wiązało się zastosowanie przepisów prawa UE względem polskich podatników.

Działania organów podatkowych w odniesieniu do prawa UE często nie zasługiwały w ocenie autorki nawet na miano wykładni prawa. Wyróż- niono kilka sposobów „radzenia sobie” przez organy administracji podat- kowej w sytuacji wykładni. Po pierwsze, organy administracji podatkowej ignorowały istnienie przepisów prawa unijnego. Ten sposób – w latach 2004–2012 – był stosowany najczęściej. Po drugie, interpretowały przepisy prawa unijnego *contra legem*. Po trzecie, dokonywały niedopuszczalnej rozszerzającej wykładni przepisów prawa unijnego. Po czwarte, dokony- wały wykładni przepisów prawa unijnego w sposób pozornie prawidłowy (wykładnia taka ma miejsce w sytuacji, gdy przepisy prawa UE są mniej korzystne dla podatnika niż przepisy polskie; wtedy organy podatkowe stosują je z drobiazgową szczegółowością, łamiąc zasadę, że prawo do bez-

¹⁴ N. Półtorak, *Ochrona uprawnień...*, s. 101, a ponadto M. Taborowski, *Organy administracyjne wobec pierwszeństwa prawa UE*, opublikowany 30.07.2013 r. w ser- wisie internetowym „Obserwator Konstytucyjny”, <http://niezniknelo.pl/OK2//debaty/organy-administracyjne-wobec-pierwszenstwa-prawa-ue/2> (dostęp: 9.03.2019 r.).

¹⁵ Przykładem są tu przepisy i orzecznictwo dotyczące opodatkowania VAT usług ubezpieczeniowych, omówione w tekście B. Perneta, P. Gamito, *Critical VAT perspectives on the treatment of settling insurance claims in the European Union in a post-Aspiro world*, „World Journal of VAT/GST Law”, July 2018, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/20488432.2018.1489024> (dostęp: 2.04.2019 r.).

Wydanie publikacji dofinansowane przez:
Crido
Deloitte Doradztwo Podatkowe Dąbrowski i Wspólnicy sp. k.
EOL Kancelaria doradztwa podatkowego
EY Polska
GWW
Kolibski, Nikończyk, Dec & Partnerzy
MDDP

Recenzent
Prof. dr hab. Eugeniusz Ruśkowski

Wydawca
Grzegorz Jarecki

Redaktor prowadzący
Kinga Zając

Opracowanie redakcyjne
JustLuk

Projekt graficzny okładki
Grafos

Zdjęcia pochodzą ze zbiorów własnych
Prof. Bogumiła Brzezińskiego

Łamanie
Krystyna Szych – JustLuk

© Copyright by
Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2019

ISBN 978-83-8160-673-8

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

